

Arts-acupuncturist vrijgesteld van btw

Symposium

**BTW-vrijstelling voor kwakzalvers:
een rechterlijke dwaling?**

Het Nederlands Tijdschrift tegen de Kwakzalverij (v/h Actieblad, v/h Maandblad tegen de Kwakzalverij) is een uitgave van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, vereniging tot evaluatie van alternatieve behandelmethoden en tot bestrijding van kwakzalverij

ADVIESRAAD

Prof. dr. J. A. den Boer, hoogleraar biologische psychiatrie
Prof. dr. P. Borst, emeritus hoogleraar klinische biochemie
Prof. dr. D. D. Breimer, emeritus hoogleraar farmacologie
Prof. dr. W. M. J. Levelt, emeritus hoogleraar psycholinguïstiek
Prof. dr. F.J. van Sluijs, emeritus hoogleraar chirurgie gezelschapsdieren

REDACTIE

B. van Dien, nttk.r@xs4all.nl

Aanleveren van kopij, maximaal 1500 woorden, in Word. Afbeeldingen dienen als aparte bestanden aangeleverd te worden, elektronische figuren tif- of jpeg-format, minimaal 600 pixels. De redactie behoudt zich het recht voor artikelen en brieven te redigeren en in te korten. De auteurs verlenen impliciet toestemming voor openbaarmaking van hun bijdrage in de elektronische uitgave van het Nederlands Tijdschrift tegen de Kwakzalverij.

Jaarabonnement: € 37,50

Losse nummers: € 9,50

ISSN: 1571-5469

Omslagtekening: *Kwakzalver en btw* door Matthias Giesen

Vereniging tegen de Kwakzalverij opgericht 1 januari 1881
Correspondentieadres: Harmoniehof 65, 1071 TD Amsterdam
tel: 0620616743, e-mail: secretariaat@kwakzalverij.nl

BESTUUR

Voorzitter: N. Terpstra, huisarts, Venhuizen
Secretaris: prof. dr. F. S. A. M. van Dam, psycholoog, Amsterdam
Penningmeester: drs. R. Giebels, econoom, Amsterdam

LEDEN

G. R. van den Berg, psychiater n.p., Amsterdam
Dr. M. J. ter Borg, MDL-arts, Veldhoven
Dr. T. P. C. Dorlo, farmacoloog, Uppsala
Mr. Th. J. Douma, oud-advocaat, Leiden
Prof. dr. M. W. Hengeveld, emeritus hoogleraar psychiatrie, Leiden
D. Joffe, tandarts, Steenwijk
Mw. C.J. de Jong, anesthesiologe, Amsterdam
Mw. drs. S. J. M. Josephus Jitta, docente Italiaans, Amsterdam
Dr. J.T. Lumeij, uhd diergeneeskunde, Houten
Dr. C. N. M. Renckens, vrouwenarts n.p., Hoorn
Prof.dr. L.J.A.Stalpers, radiotherapeut, Amsterdam
Prof. dr. M. Vermeulen, neuroloog, Amsterdam
Mw. dr. ir. C.A. Vietsch, architecte, Vlaardingen
M. A. Westerouen van Meeteren, medisch-juridisch adviseur, Vught

ERELID

I. A. van de Graaff (1943-2009)

EREVOORZITTER

Dr. C.N.M. Renckens

De contributie bedraagt minimaal € 45 zulkas met inbegrip van een abonnement op het Nederlands Tijdschrift tegen de Kwakzalverij; voor studenten, oio's en leerling-verpleegkundigen € 15; begunstiger wordt men door schenking aan de vereniging van minimaal € 400. Rekeningnummer NL37INGB0000032237 ten name van de penningmeester van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, Amsterdam

www.kwakzalverij.nl

Jaarvergadering 2016

130ste jaarvergadering

Vereniging tegen de Kwakzalverij

Zaterdag 1 oktober 2016 van 10.00 – 11.30

In Gebouw de Nieuwe Liefde

Da Costakade 102, 1053 WP Amsterdam *

Agenda

1. Opening door de voorzitter
2. Notulen jaarvergadering 2015 (zie *Nederlands Tijdschrift tegen de Kwakzalverij*, Jaargang 126, 2015.4)
3. Jaarverslag secretaris
4. Jaarverslag penningmeester/rapport kascommissie/begroting 2016-2017
5. Jaarverslag webmaster
6. Jaarverslag hoofdredacteur *Nederlands Tijdschrift tegen de Kwakzalverij*
7. Juridische zaken
8. Stichting steunfonds, stand van zaken
9. Bestuursverkiezing: Frits van Dam en Rien Vermeulen treden reglementair af. Van Dam is terstond herkiesbaar. Als nieuw bestuurslid draagt het bestuur voor mevrouw dr. Yvonne Tak, apotheker
10. Jaarrede van de voorzitter Nico Terpstra
11. Uitreiking Gebroeders Bruinsma Erepennenning aan H. van Gerven, Lid Tweede Kamer voor de SP
12. Wat verder ter tafel komt/rondvraag

Lunch om 12.00 uur

BESTUURSLID IN SPE

Apotheker Yvonne Tak (Rotterdam, 1982) vertrok na de middelbare school voor een jaar naar Thailand. Vervolgens studeerde ze farmacie in Utrecht. Al tijdens haar jeugd en later ook tijdens haar studie kwam zij in aanraking met uiteenlopende vormen van kwakzalverij. Ze heeft opgebiecht ooit het (voor de Meester Kackadorisprijs genomineerde) keuzevak homeopathie en fytotherapie te hebben gevolgd. Daar leerde ze vooral hoe groot de component 'geloof' is bij alternenuten. En hoe gemakkelijk het is gelovigen kritische vragen te stellen. Mede hierdoor is ze al tijdens haar studie student-lid geworden van de Vereniging tegen de Kwakzalverij. Na afronding van de studie werd ze kort docent farmaceutische analyse aan dezelfde universiteit.

Yvonne Tak

In 2015 is zij gepromoveerd op monstervoorberekening voor capillare elektroforese en analyse van vervuilde heparine met dezelfde techniek. Sinds enkele jaren is zij docent bij de studie farmacie in Utrecht. De vakken die zij geeft zijn gericht op kwaliteit van de farmaceutische producten, maar ook van farmaceutische zorg. ●

* Voor een routebeschrijving zie www.denieuweliefde.com of zie pagina 16 van dit blad

---

Tussen onwil en onmacht: IGZ en de kwakzalverij

C.N.M. Renckens

In de strijd tegen de kwakzalverij zouden wij (en Skepsis natuurlijk) bijval en steun mogen verwachten van diverse organisaties als kinderbescherming, dierenbescherming, KNMG, Consumentenbond en de inspectie voor de gezondheidszorg IGZ.

De twee eerstgenoemde organisaties hebben zich voor zover mij bekend nimmer uitgelaten over dit onderwerp, hoewel daar voldoende aanleiding voor zou zijn, en de *Consumentenbond* heeft een wisselvallige track record als het op kwakzalverijbestrijding aankomt: af en toe prima werk, zoals vroeger een apart krantje met kritisch gezondheidsnieuws en nog vrij recent een mooi project waarin de gehalten aan werkzame stoffen werden vergeleken met de opgave van de producenten van voedingssupplementen. Betreurenswaardig was de opstelling van de bond inzake de toelaatbaarheid van indicatievermelding op homeopathica. Dit leverde haar directeur zelfs de Meester Kackadorisprijs 2015 op. De KNMG heeft aardige Gedragsregels over de toelaatbaarheid van alternatieve geneeswijzen door artsen, maar wilde niet tot een volledig verbod komen. Van die minieme ruimte maken veel artsen gebruik als zij voor de belasting- of tuchtrechter verschijnen.

De relatie tussen onze Vereniging en de IGZ is al een hele oude, want een van onze twee oprichters, dr. G.W. Bruinsma, was eerst huisarts en werd later inspecteur bij het Staatstoezicht, dat in 1865 was ingesteld. De Groot, die van 1961 tot 1978 voorzitter was van onze Vereni-

ging, was van 1945 tot 1960 provinciaal inspecteur voor Noord-Holland en Utrecht. Tot zijn grootste prestaties behoorde het uit zijn ambt zetten van kankerdocter Samuels. De bestuursvergaderingen in de jaren 70 en 80 werden bijgewoond door Lelie, inspecteur voor Zeeland sinds 1958, en hij hield de IGZ scherp als het op kwakzalverij aankwam. Maar het hoofdkwartier had niet veel affiniteit met onze strijd tegen de kwakzalvers, zo liet men ons ergens in de jaren 90 zelfs weten geen prijs meer te stellen op (gratis!) toezending van het *Actieblad tegen de Kwakzalverij*. De psychiater Jitze Verhoeff was hoofdinspecteur van 1991 tot 1999 en stelde zich ten opzichte van de VtdK koeltjes op. Een melding over het ongeoorloofde gebruik van röntgenapparatuur door chiropractoren door onze Vereniging belandde diep onder in een lade. Met de komst van cardioloog Herre Kingma veranderde het klimaat bij de IGZ aanzienlijk, hij was VtdK-lid en bleef dit ook tijdens zijn periode als Inspecteur-generaal (2000-2006). Buitengewoon verdienstelijk was zijn aanpak van de affaire-Millecam, waarin hij tezamen met Westerouen van Meeteren, thans VtdK-bestuurslid, een fraai en indringend rapport schreef over die gang van zaken en de wellicht onnodige en uiterst pijnlijke dood van de

Inspecteurs-generaal IGZ

populaire comédienne. Alle publiciteit erover en de rechtszaken hebben een niet te onderschatten educatieve invloed gehad op onze bevolking. De socioloog Nieuwendijk was gedurende een jaar interim inspecteur-generaal en toonde zich bijna afkerig van onze Vereniging en had ook weinig op met dokters. De sociaal-geneeskundige en oud-huisarts Gerrit van der Wal vervulde de functie van inspecteur-generaal van 2007 tot 2012 en hij tolereerde ons, maar was weinig toeschietelijk. De Vtdk werd weliswaar uitgenodigd voor gesprekken over 'taakafbakening' en over de zin van het door ons doorgeven van misstanden aan IGZ, maar in de praktijk leidde dat niet tot een productieve samenwerking. Bedenklijk was dat hij Westerouen van Meeteren, toen inmiddels VtdK-bestuurslid, onder zware druk zette om zijn inzet om via artikel 12 alsnog vervolging van de Millecam-kwaks te bewerkstelligen te laten varen. Eerder had IGZ geen bezwaar gemaakt tegen het sepot. Van der Wal werd in 2012 opgevolgd door de kinderarts Ronnie van Diemen-Steenvoorden.

DE CASUS VAN DE NCRV-KWAKZALVERS

Lezers van het *NTtdK* zullen zich vast nog herinneren hoe onze pogingen om de IGZ onder Van der Wal ertoe te krijgen een kwartet medische kwakzalvers, die hun kunsten onbeschaamd op de NCRV-tv hadden getoond, te gaan inspecteren. Wij deden de melding in augustus 2008, nadat dit gemankeerde kwartet (een natuurarts, een ayurvedisch arts, een homeopaat en een orthomoleculair arts) zich in een serie uitzendingen getiteld *Uitgedokterd!*? in mei 2008 aan ons volk had gepresenteerd. De NCRV had bij de samenstelling van de serie de hulp ingeroepen van 'professor' Jan Keppel Hesselink, die toen zijn finest hour beleefde. Niet alleen bij ons, maar ook bij de KNMG had de serie uitzendingen ongenoegen opgewekt: de KNMG gaf zelfs een persbericht uit waarin zij de makers verweet valse hoop te bieden. Conform de vigerende *Leidraad Meldingen* van de IGZ behoorden meldingen te worden onderzocht indien er sprake is van het 'in ernstige mate afwijken van de geldende professionele standaarden door de individuele beroepsbeoefenaar of andere medewerkers binnen de instelling'. Elke alternatieve arts voldoet aan dit criterium, maar de onwil van IGZ om die conclusie te trekken lag er duimendik bovenop. Onze brieven werd pas met grote vertraging beantwoord en ons verzoek werden eerst door een IGZ-onderknuppel zonder verdere argumentatie terzijde geschoven. Na een protest van onze zijde kwam er een uitgebreider schrijven van een hoger geplaatste, die er op wees dat artsen van de tuchtrechter alternatieve diagnostische methoden mochten toepassen. Tegen de nu wel beargumenteerde seponering maakten wij bezwaar bij de Klacht adviescommissie van de IGZ en toen ook deze zich in mei 2009 – na een hoorzitting waarin de VtdK werd vertegenwoordigd door Vermeulen en ondergetekende en IGZ door een meester in de rechten en een verpleegkundige – achter het genomen besluit opstelde, heeft de VtdK zich daarover beklaagd bij de Nationale Ombudsman. Het was toen al 2010 en de uitspraak van de Ombudsman, in een brief van 'substituut-ombudsman mr. F.J.W.M. van Dooren' d.d. 27 september 2010, luidde dat de klachtafhandeling door IGZ veel te lang had geduurd, maar dat de inhoudelijke motivatie van IGZ om onze meldingen niet te onderzoeken voldoende was geweest. Intussen liet IGZ ons weten het 'onduidelijke artikel 6 onder a' (hierboven geciteerd) nader te gaan expliciteren en aan te passen. Wij zouden daarvan op de hoogte worden gehouden, hetgeen niet geschiedde. Toen de termijn waarbinnen IGZ (zeg: Van der Wal) had toegezegd ons op de hoogte te houden verstre-

ken was, moest de Ombudsman hem daaraan herinneren. Van der Wal verontschuldigde zich daarvoor, maar dan begint IGZ aanpassing van de *Leidraad* met het uitstekende artikel 6 onder a uit te stellen, omdat de staatssecretaris van VWS inmiddels een totaal nieuwe wet heeft aangekondigd, de Wet cliëntenrechten zorg (Wcz), waarin een nieuwe werkwijze van IGZ is voorzien, waarin de *Leidraad* zeker ook zou worden gewijzigd. Toen de ontwerp-Wcz in het parlement enorme vertraging opliep en kwakzalvende artsen nog altijd ongestoord hun gang konden gaan, heeft de VtdK zich in maart 2013 nogmaals gewend tot VWS met het dringende verzoek de oude *Leidraad* alsnog in de praktijk te brengen, want wachten op de definitieve wet zou wel eens tot Sint Juttemis kunnen gaan duren. Enig effect had dat niet en inmiddels is na een lange martelgang medio 2016 (!) de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (Wkkgz) eindelijk van kracht geworden. Uit het artikel van Vietsch in ons blad (september 2013) bent u al op de hoogte van de risico's die deze nieuwe situatie met zich mee brengt. Kwakzalvers komen nu ook in een register te staan, het Landelijk Register Zorgaanbieders (LRZa), en betekent dat voor hen nu ook erkenning? Ongereguleerde niet-BIG geregistreerden vallen nu immers ook onder het toezicht van de IGZ, waar zij vroeger kon zeggen dat zij daar geen taak had.

HUIDIGE DISCUSSIE

In april van dit jaar heeft de VtdK zich daarom weer eens tot de IGZ gewend met een schrijven waarin zij refereert aan de onderzoeksbevindingen van bestuurslid Van den Berg, die liet zien hoe gemakkelijk ongeschoolde kwakzalvers een AGB-code kunnen krijgen na het volgen van een flutcursus Medische Basis Kennis MBK (*NTtdK* maart 2016:13-17). Zo'n AGB-code, toegekend

door Vektis, leidt tot recht op vergoeding van de alternatieve geneeswijze uit de aanvullende zorgverzekeringspakketten en tot opname in het LRZa. Ook zou de praktijk moeten gaan uitwijken of IGZ klachten en meldingen nu beter gaat onderzoeken, waar men al eens stelde dat hij zich zal gaan beperken tot misstanden en nooit uitspraken zal doen over de (on)werkzaamheid van behandelvormen. Reeds in mei 2016 werd een reactie van IGZ ontvangen. Daarin werd ons duidelijk gemaakt dat ons aandringen om de AGB-codes van Vektis niet te gebruiken als toegangscriterium voor opneming in het LRZa niet zal worden verhoord omdat IGZ geen 'toezichtsverantwoordelijkheid' heeft. Het Register is, aldus het schrijven van IGZ, geen kwaliteitsregister en maakt geïnteresseerden alleen duidelijk wie in ons land zorgaanbieders zijn. IGZ zou het onderzoek van Van den Berg wel onder de aandacht brengen van de Directie Macro Economische Vraagstukken en Arbeidsmarkt van VWS. Tegelijkertijd nodigde IGZ ons uit voor een gesprek over de gewijzigde positie van de cliënt en van de inspectie, nu de nieuwe wet van kracht is. Er staat een gesprek gepland in september en wij zullen de lezer van de uitkomst ervan op de hoogte houden. Een actiever beleid tegen kwakzalvers door IGZ wordt door ons niet voorzien, maar wie weet valt het mee. Veel hangt – zoals deze terugblik ons leert – af van de mate van (on)wil bij IGZ en van haar interpretatie van de wettelijk beperkte verantwoordelijkheidstoewijzing aan IGZ. ●

Noot

Bij IGZ werkten eind 2015 575 FTE medewerkers. In het BIG-register staan 360.000 personen ingeschreven. Met de invoering van de Wkkgz zullen er 40.000 nieuwe hulpverleners toegevoegd worden aan een officiële registratie.

Over acupunctuur, congresserende kwakzalvers en een oude bekende

C.N.M. Renckens

Als het vliegtuig, dat zaterdagmiddag 11 juni van Stuttgart naar Amsterdam vloog, zou zijn verongelukt, zou dat een zware slag hebben betekend voor de vaderlandse kwakzalverijsector, want kijkt u maar even met mij mee: <http://www.icihm.org/en/speakers.html>

Nederlanders, die als sprekers deelnamen aan het *International Congress for Integrative Health and Medicine*, waren Erik Baars, Rogier Hoenders, Ton Nicolai, Pim van Lommel en Ines von Rosenstiel. Het driedaagse congres begon op 9 juni en in de lijst van niet-Nederlandse sprekers treffen wij beruchte namen aan als Zhang Qi, Dieter Melchart, Helmut Kiene, Gunver Kienle en Peter Fisher. Niet ongenoemd mogen blijven nog een Nederlander, ene Willem de Vos (hoogleraar microbiologie in Wageningen, die vermoedelijk geen idee heeft in welk gemankeerd gezelschap hij zich begaf) en Torkel Falkenberg. Het vriendelijke gezicht van deze Zweed op de site van het congres kwam mij erg bekend voor en na enig nadenken wist ik het weer. Ik had met hem eens stevig gedebatteerd over de waarde van CAM tijdens het jaarlijkse congres van de *European Society on Human Reproduction and Embryology*, dat in 2010 in Rome plaatsvond. In dat door gynaecologen gedomineerde gezelschap was Falkenberg een vreemde eend in de bijt, maar de congresleiding had voor mij een zo waardig mogelijke opponent uitgezocht. Een samenvatting van onze voordrachten staat nog op het net: [\[call_Debate_Session_Alternative_Medicine_Patients_Feeling_in_Control\]\(#\)](https://www.researchgate.net/publication/245924131_Session_63_Paramedi-</p></div><div data-bbox=)

Hij bleek bioloog te zijn, verbonden aan het prestigieuze *Karolinska Instituut* te Stockholm en hij gold als sympathisant van CAM, want zijn aandachtsgebied gold niet alleen neurobiologie, hij was ook directeur van het *Integrative Science Centre* van het Karolinska en bovendien werkte hij mee aan het perfide WHO-standpunt over *CAM & Traditional Medicine* dat in 2013 zou verschijnen.

Wij voerden een hoffelijk debat en overtuigden elkaar natuurlijk niet. Voor mij, als aanhanger van de wetenschappelijke methode, was het debat een thuiswedstrijd, want veel medestanders in de zaal had Falkenberg niet. Een van de meer hinderlijke argumenten die hij tegen mijn kritiek op de acupunctuur had was dat deze methode in Engeland door het *National Institute for Clinical Excellence* (NICE) was betiteld als geaccepteerde behandeling van lage rugpijn. Men baseerde zich daarbij onder andere op de grote Duitse GERAC studie (2007), die door Neil 'O'Connel, Benedict Wand en Ben Goldacre al snel – als prototype van onjuist interpreteren van onderzoeksdata – op excellente wijze werd onderuitgehaald (O 'Connel, Wand, Goldacre. Interpretive Bias in Acupuncture Research? A

Case Study. *Evaluation & the Health Professions*. Dec 2009, Vol. 32:393-409). Ik wees Falkenberg in ons debat op de onjuistheid om acupunctuur te vergelijken met een controlegroep, want in die laatste groep zal vaak teleurstelling niet de acupunctuur te mogen ondergaan, maar slechts 'usual treatment', tot een zogenaamd nocebo-effect leiden. Toch liet dit argument, erkenning door het NICE, niet na enige indruk te maken, met name bij congressisten met een *open mind*. Het NICE had en heeft een groot gezag en vervult eenzelfde functie als in ons land het Zorg Instituut Nederland ZIN (tot 2014 College voor Zorgverzekeringen), dat de overheid adviseert over de stand der medische wetenschap en het verstrekkingspakket.

Maar nu het goede nieuws: op 24 maart 2016 maakte het NICE een ontwerprapport bekend waarin nu expliciet vermeld staat dat acupunctuur niet meer mag worden toegepast bij lage rugpijn, onafhankelijk van de vraag of er een hernia bestaat of niet [<https://www.nice.org.uk/guidance/GID-CGWAVE0681/documents/short-version-of-draft-guideline>].

LAGE RUGPIJN

Het definitieve rapport zal in september worden vastgesteld, maar dat het er nu ook in Engeland somber uitziet voor het theatrale placebo dat acupunctuur is, staat wel vast. Het geduld van een scepticus wordt soms op de proef gesteld, maar wie het laatst lacht, die lacht het best. Zou Torkel er wakker van liggen? Ik vrees van niet.

Eerlijkheidshalve moet ik wel vermelden dat in het conceptadvies nog enige ruimte wordt gelaten voor andere vormen van kwakzalverij bij lage rugpijn. Na eerst onder andere ook X-foto's, zooltjes, injecties, ultrageluid en TENS te hebben ontraden, stelt de conceptrichtlijn dat 'group exercise programme', and 'manipulation, mobilisation' kunnen worden overwogen. Het bracht David Colquhoun ertoe op zijn blog te schrijven: 'The use of the word "consider", rather than "offer" seems to be NICE-speak -an implicit suggestion that it doesn't work very well'. Om te vervolgen met: 'My only criticism of the report is that it doesn't say sufficiently bluntly that non-specific low back pain is largely an unsolved problem. Most of what's seen is probably a result of that most deceptive phenomenon, regression to the mean'. Te verwachten valt dat dit najaar de

vorige NICE-Guideline *Low back Pain* uit 2010 zal worden vervangen.

Wat zeggen de Nederlandse autoriteiten eigenlijk over de behandeling van lage rugpijn? Welnu, met enige trots kan worden vastgesteld dat het rapport *Behandeling van chronische specifieke lage rugklachten* van het Zorginstituut (ZIN) al in 25 maart 2011 tot de volgende slotsom kwam:

'Het CVZ concludeert dat voor de onderzochte complementaire en alternatieve behandelingen (spinale manipulatie, acupunctuur, fytotherapie en chiropraxie) voor specifieke chronische lage rugklachten geen gegevens zijn van voldoende kwaliteit over de effectiviteit van de interventie ten opzichte van de gebruikelijke behandeling. Deze interventies voldoen daarmee niet aan het criterium "de stand van de wetenschap en praktijk".

Dat laat aan duidelijkheid niets te wensen over! Ook de Nederlandse Zorg Autoriteit (NZa) lijkt te zijn afgeknapt op de kwakzalverij van de krakende fysiotherapeuten, want zij liet weten dat er m.i.v. 5 april 2016 geen verplichting bestaat voor 'Fysiotherapeuten die bijzondere zorg leveren (zoals manuele therapie), om ingeschreven te staan bij een bepaald register. Zij mogen vanaf dat moment zelf kiezen of en bij welk register zij zich aansluiten voor deze zorg'. Manuele therapie is een vrij beroep geworden zoals al die andere alternatieve genezers dat al hebben. Tot nu toe had de NZa aan ZN en KNGF opgedragen om een register aan te wijzen waar zorgverleners die bijzondere fysiotherapie (sportfysio, kindersportfysio etc.) leveren, moeten staan ingeschreven. KNGF en ZN fungeerden hierdoor als poortwachter voor andere organisaties die een register voor bijzondere fysiotherapie willen aanbieden. De NZa concludeert naar aanleiding van de komst van een nieuw register dat de oude regels onbedoeld concurrentie kunnen tegengaan. De NZa heeft hierover de Autoriteit Consument en Markt (ACM) een zienswijze gevraagd. ACM is tot een gelijke conclusie gekomen.

NASCHOLING EN HERREGISTRATIE VAN KWAKZALVENDE BIG-GEREGISTREERDEN

Al jaren geleden werd door VWS aangekondigd dat ook basisartsen zich periodiek moeten laten herregistreren in het BIG-register om hun in-

schrijving als arts te kunnen behouden. Zoiets zou de misstand kunnen tegengaan, dat alternatief functionerende basisartsen – veelal niet gezegend met veel zelfkritiek – eindelijk blijven doorpraktiseren, terwijl de bovenkamer al aanzienlijk begint te verkalken. Iedereen kent de voorbeelden als Sickesz, Defares en Van der Schaar. De maatregel zou eigenlijk al per 1 januari 2016 hebben moeten ingaan, maar werd een jaar uitgesteld onder andere door verzet van de KNMG en van artsen, die niet meer als arts werken maar werkzaam zijn als docent of manager, en die zeer op het behoud van de artsentitel gesteld zijn. Maar per 1 januari 2017 zal het dan toch een feit zijn: voldoet men niet aan de eisen van herregistratie (minimaal aantal gewerkte uren en voldoende nascholing gevolgd), dan mag met zich nog slechts ‘arts niet praktiserend’ noemen. Kwakzalvende medici piepten direct dat er aan hen onheuse en zeer kostbare eisen gesteld gingen worden, want naast de nascholing in hun geneeswijze (ooracupunctuur, medische astrologie, homeopathie *e tutti quanti*, allemaal vakgebieden immers waar de wetenschappelijke vooruitgang groot is en de kennis snel verouderd) ook nog eens twee weken reguliere nascholing moeten volgen, dat wordt begrotelijk. En de gewerkte uren – minimaal gemiddeld acht uren per week over vijf jaar) tellen alleen als er daarin reguliere geneeskunde is bedreven. Letterlijk stelt paragraaf 3.2.3 van Herregistratie BIG-register Beoordelingskader: ‘3.2.3 Niet reguliere behandelwijzen of alternatieve zorg De uren mogen worden meegerekend indien zij binnen het deskundigheidsgebied van het betreffende beroep vallen.

Het verlenen van zorg die niet tot de reguliere gezondheidszorg wordt gerekend mag niet als

relevante werkervaring voor herregistratie in het BIG-register worden geteld. Hiertoe behoren homeopathie en acupunctuur maar ook andere interventies en therapieën die niet passen binnen de kaders van het deskundigheidsgebied waarvoor de zorgverlener in het BIG-register geregistreerd is. Bij twijfel kan de relevante beroepsorganisatie adviseren. Bijvoorbeeld als een osteopaat herregistratie aanvraagt, kan de KNGF advies op verzoek van het CIBG uitbrengen.

Zorgverleners die zowel reguliere als niet-reguliere behandelwijzen toepassen kunnen in het kader van herregistratie alleen werkzaamheden meetellen die tot de reguliere gezondheidszorg behoren. Dit dient tot uiting te komen als een percentage van het totaal aan werkzame uren. Meer informatie staat in het beroepspecifieke deel.’

Zo’n congresje in Stuttgart als hierboven vermeld gaat dan niet meer helpen bij de herregistratie als arts in het BIG-register! Deze meer dan welkome regelgeving gaat – zo mogen wij hopen en verwachten – een ware slachting aanbrengen onder die alternatieve artsen, die niets anders dan kwakzalverij beoefenen en niet daarnaast nog een reguliere praktijk hebben. Tenzij ook hier gaat geschieden wat wij recent met de btw-heffing op alternatieve wijze hebben gezien. Hoe rechters met pro-alternatieve sympathieën de intentie van de wetgeving negeren en aldus een jurisprudentie gaan creëren, waarin de kwakzalver toch weer aan het langste eind gaat trekken. Misschien ben ik te pessimistisch, maar ik meen het echt: eerst zien en dan geloven! ●

Een kortere versie van dit artikel verscheen op www.kloptdatwel.nl

---

Correctie

Wij werden er op gewezen dat Renckens’ bewering in het vorige nummer dat het FNA, het *Formularium der Nederlandse Apothekers* niet meer zou bestaan, onjuist is. Die bestaat gewoon nog, ook in nieuwere versies. En er worden ook regelmatig updates gepubliceerd. ●

Ad hominem

C.N.M. Renckens

IN MEMORIAM N. W. KLEHR

Op 19 mei 2016 overleed onverwachts Nikolaus-Walther Klehr (1944) in zijn woonplaats Traunstein. Hij was oorspronkelijk dermatoloog en had aanvankelijk een academische carrière, waarin hij zich toelegde op de immunologie. Nog voor zijn afstuderen werd hij in Traunstein een regionale beroemdheid vanwege zijn activisme tegen vermeende bodemverontreiniging.

Klehr

Hij werd opgeleid in Hamburg, ging later werken in Frankfurt en begon eind jaren 70 te publiceren over eigenbloedtherapie als wapen tegen kanker. Hij liet deze methode, Autologe Target Cytokine (ATC), in 1991 patenteren. Het CV op zijn website toont een lange serie publicaties, maar geen ervan stond in reguliere oncologische tijdschriften. Hij kreeg in toememende mate kritiek te verduren van oncologen, de Artsenkamer en journalisten en kwam

Gorter geen hoogleraar

in aanraking met tuchtcolleges, verzekeraars, justitie en soms ook teleurgestelde patiënten of nabestaanden. Hij begon in München een eigen kliniek (*Institut für Immuntherapie und Zellbiologie*) en stichtte later een tweede in Salzburg. De kuren met infusie van immunologisch gestimuleerd eigen bloed kostten tussen de 10 en 33 duizend euro. Op een gegeven ogenblik ging hij zich professor noemen, een benoeming aan een Peruaanse universiteit zou hem dat recht geven. Een rechterlijke uitspraak verbood hem die titel te voeren. Hetzelfde gold enkele jaren later voor Robert Gorter.

Die liet in zijn kliniek de gewezen oncoloog Eike Rauchfuss werken, die Galavit als antitumorale middelen placht toe te dienen. Deze Rauchfuss werd in 2008 na een proces dat gepaard ging met veel media-ophef tot bijna zes jaar gevangenisstraf veroordeeld. Ook Klehr kreeg toen een boete wegens overtreding van de geneesmiddelenwet, omdat hij had getracht illegaal Galavit te importeren. In 2014 werd hem door een rechtbank verboden nog preparaten met

zogenaamde killercellen te produceren.

Waarom al deze aandacht voor een Duitse kwakzalver, die in Nederland weinig bekendheid genoot? Welnu, Klehr had ten minste één bewonderaar in ons land en dat was wijlen kankerdocter Houtsmuller. Uit zijn boek *Niet-toxische tumorthérapie* uit 1995 spreekt grote bewondering voor deze pionier en hij noemt Klehr maar liefst zeven maal in de lijst met verwijzingen. Hij eindigt zijn bespreking van Klehrs theorie als volgt: 'De zwakke zijde van Klehrs methode is misschien de ingewikkelde langlopende kweektechniek, zowel voor de immuun- als voor de maligne celsystemen die als zuivere klonen moeten worden geïntubeerd. De achtergrond van zijn techniek is echter zo overtuigend dat wij er hier uitvoerig aandacht aan wilden besteden'. Soort zoekt soort, dat is weer eens aangetoond.

KATHARINA DEUTSCH, NATUURARTS

'In haar lezing zal Katarina uitleggen wat het zelfhelend vermogen is en hoe men dat op fysiek en mentaal niveau kan aanzetten. Ze gaat in op het optimaliseren van de mogelijkheden tot herstel met lifestyle, voeding, meditatie, balans zoeken in het leven en het herkennen van stressoren op geestelijk en fysiek nivo. Naast de fysiologische uitleg zal Katarina een aantal voorbeelden presenteren van cliënten die snel en bijna onverwachts zijn hersteld met een holistische aanpak van de gezondheidsproblemen. Dit zijn voorbeelden waarbij het zelfgenezend vermogen tot uiting mocht komen. Subtiele prikkels in het systeem leiden tot grote gevolgen voor de cliënt.'

Over die al of niet subtiele prikkels in het systeem van de cliënt later, maar dit zijn fraaie woorden in de aankondiging van het op 7 en 8 oktober 2016 te houden congres 'The Art of Healing' in Zeist, waar Deutsch als spreekster zal optreden. Wij vragen ons af of de organisatoren van deze conferentie wel op de hoogte waren van de recente tuchtrechtelijke maatregel jegens deze kwakzalfster. Naar eigen zeggen is zij jarenlang als huisarts werkzaam geweest, ook in het buitenland. Zij heeft diverse opleidingen gevolgd op het gebied van de Complementaire en Alternatieve geneeskunde en meer in het bijzonder de orthomoleculaire genees-

kunde en natuurgeneeskunde. Zij is in 2005 met een eigen praktijk gestart voor integrale geneeskunde, natuurgeneeskunde en orthomoleculaire geneeskunde te Huizen, waarin zij nog steeds werkzaam is. In ons artikel 'Seks, erotiek en alternatieve geneeswijzen' (*NTtdK*, september 2015) maakten wij al melding van het grensoverschrijdend erotisch wangedrag van deze basisarts en nu kunnen wij ook melden dat het Centraal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg in maart 2016 in het door Deutsch aangespannen hoger beroep de uitspraak van het Regionaal College integraal heeft overgenomen. Zes maanden voorwaardelijke schorsing en de verplichting een coach te nemen om herhaling in de toekomst te voorkomen. Deutsch lijkt in het geheel niet aangeslagen door deze affaire, want zij liet zich op 15 mei jl. uitvoerig interviewen in het radio 1 programma *Reporter Radio* over haar aanpak van de ziekte van Lyme (langdurige antibiotica, recent als zinloos betiteld in belangrijk Nijmeegs onderzoek) en gloriëert nu als *invited speaker* op het voornoemde holistisch-antroposofische congres. Je moet maar durven. Voor haar spreekuur was er eind juni 2016 een wachtlijst van ruim een maand en zoiets geeft natuurlijk zelfvertrouwen.

TANDHEELKUNDIG PROEFSCHRIFT UIT DE ACTA: DE BULLSHIT DETECTOR SLAAT WEER AAN

Het is misschien wat onrechtvaardig tegenover ijverige en integere promovendi, werkzaam binnen de ACTA en de afdeling immunologie van het VUmc, maar zodra ergens in hun publicaties de naam Feilzer opduikt, is het mis en stijgt de argwaan over het gepubliceerde werk direct tot aanzienlijke hoogte. Wij kunnen er niets aan doen, maar hier geldt het oud-Hollandse spreekwoord 'Eens gestolen altijd een dief'. Hier ontbreekt de ruimte om Feilzers voorgeschiedenis nog eens uit de doeken te doen en wij mogen verwijzen naar het artikel over hem en zijn promovendus Muris in het *NTtdK* van juni 2015. Kern van de zaak is dat Feilzer medeverantwoordelijk is voor grote schade aan de gebitten van veel Nederlanders, die geloofden of werden wijs gemaakt dat amalgaamvullingen de oorzaak kunnen zijn van wel 200 symptomen buiten de mondholte. Feilzer was jarenlang in de ban van de Zweeds-Tsjechische immunologie

Vera Stejskal, die een test zou hebben uitgevoerd waarmee in het bloed kwikallergie zou kunnen worden aangetoond. In december 2005 werd het Feilzer door de decaan van zijn faculteit verboden deze MELISA-test nog in de patiëntenzorg te gebruiken. En toen promoveerde op 18 mei 2016 mevrouw Dessy Rachmawati op gezag van magnificus rector Subramanian op een proefschrift met de intrigerende titel *Innate immune reactivity to dental alloys*. Aan geboren afweerreacties tegen tandheelkundige vullingen: eh? Hebben die pasgeborenen dan al vullingen voordat de melktandjes doorkomen? Feilzer staat op meer afstand van deze promotie dan vorig jaar bij zijn pupil Muris, maar zat wel in de leescommissie.

D. Rachmawati

Dessy Rachmawati (Jember, Oost-Java, 1976) studeerde tandheelkunde aan de universiteit van Jember en behaalde haar diploma in 2002. Ze bleef daarna aan de universiteit verbonden. In 2006 behaalde ze cum laude de titel MDSc met een studie op materiaalkundig gebied. In januari 2010 kwam ze met een driejarige Indonesische beurs naar Nederland en ging werken aan een proefschrift op de afdeling immunologie en pathologie van de VU. Deze afdeling financierde haar werk voor de periode 2013 tot 2015. Kort samenvattend beschreef ze de resultaten van haar werk als volgt:

‘Blootstelling aan metalen in de mondholte kan gepaard gaan met allergische klachten, met plaatselijk ontstoken slijmvlies, of met vage klachten over of door het gehele menselijke lichaam. Dit proefschrift laat zien waarom allergie voor metalen zo vaak voorkomt en werpt een nieuw licht op de mechanismen waarmee tandheelkundige legeringen irritatie, ontsteking en allergie kunnen veroorzaken. Daarbij staat de vraag centraal waarom tandheelkundige toegepaste metalen, zoals bijvoorbeeld

nikkel, palladium en goud, het innate immuunsysteem kunnen activeren. Dit zou een rol kunnen spelen bij acute ontstekingsreacties en ook het adaptieve immuunsysteem kunnen stimuleren. De resultaten dragen bij aan de bewustwording ten aanzien van de gezondheidsrisico’s die blootstelling aan metalen bij onderzoekers, tandartsen, en patiënten kunnen geven. Ook zijn de resultaten van belang voor de tandarts die adequate legeringen voor zijn of haar patiënten moet selecteren: legeringen met minimaal ongewenste bijwerkingen op het immuunsysteem. Tot slot kunnen de resultaten van waarde zijn voor toekomstige richtlijnen ten behoeve van het vervaardigen van nieuwe tandheelkundige legeringen’. (einde citaat)

Het moge duidelijk zijn dat biologische tandartsen of andere kwakzalvers in dit (laboratorium)onderzoek geen argumenten kunnen vinden om amalgaamvullingen van welke samenstelling dan ook te verwijderen. De passage over ‘vage klachten over of door het hele lichaam’ wordt niet onderbouwd en is zeer aanvechtbaar. Ook de opmerking over de hoge frequentie van plaatselijk ontstoken slijmvlies rond de vullingen is overdreven: de meeste tandartsen maken zoiets in hun hele carrière niet eenmaal mee. Toch heeft er zegen op dit werk gerust, want de jonge doctor begint haar dankwoord als volgt: الحمد لله رب العالمين (al-ḥamdu li-llāhi rabbi l-‘āllamīn) *all praise and gratitude to Allah SWT God Almighty who brings this journey come to an end*. En daar is natuurlijk geen woord Spaans bij.

NOGMAALS CHOPRA EN TANZI

Vorig jaar brachten de ayurvedische quantum-genezer c.q. lifestyle-adviseur Deepak Chopra en hoogleraar neurogenetica en Alzheimerexpert Rudolph Tanzi een bezoek aan ons land om te komen spreken op het door de spiritueel *angehauchte* miljonair Fred Matser georganiseerde Alzheimercongres te Amsterdam. Na een tip van onze Vereniging over het gezelschap waarin hij zich dreigde te gaan begeven trok VWS-staatssecretaris Van Rijn zich terug als spreker. De innige samenwerking tussen de goeroe en de onderzoeker zal de oudere lezers van ons blad wellicht doen denken aan de Nederlandse variant van deze folie à deux, toen in de jaren 60 van de vorige eeuw ‘professor’ Ten-

haeff en Gerard Croiset ons land afreisden om het geloof in paranormale verschijnselen aan te jagen. De voor beiden profijtelijke samenwerking kwam tot een eind toen *Telegraaf*-journalist Hoebens het duo betrapte op talrijke door-gestoken kaarten en fraude.

Goeroe en onderzoeker

Tanzi is een serieus onderzoeker en Chopra is een wereldwijd bekend en inmiddels steenrijk geworden publicist. De laatste begon zijn loopbaan als in de Verenigde Staten opgeleid Indiaas medicus om daarna in de ban te geraken van de Maharishi Mahesh Yogi, die hem benoemde tot zijn favoriete leerling en hem onsterfelijk achtte. In de eerste 15 edities van zijn boek *Quantum Healing* uit 1989 wordt de Maharishi uitbundig lof toegewaaid en betiteld als een der grootste wijzen ter wereld, een laudatie die – zonder verdere uitleg – geheel ontbreekt in de nadien verschenen herdrukken. Deepak Chopra was in conflict geraakt met zijn leermeester, die hem te materialistisch vond geworden en hem opdroeg in te treden in de ashram en te stoppen met het schrijven van boeken. Daarin had Chopra geen zin en hij zette zijn leven als goeroe/arts voort. Geleidelijk aan bewoog hij zich steeds meer in de richting van de populaire wetenschap en self help literatuur, maar over de zegeningen van de ayurvedische geneeskunde hoorden we van hem steeds minder. Zo verliet hij de astrologie en het geloof in boze geesten, het opzeggen van mantra's en dragen van amuletten, terwijl het gebruik van urine als klysma en de inname van geitenstront gemengd met urine als behandeling van alcoholisme ook uit zijn arsenaal verdwenen. Hij schreef tientallen boeken en kreeg ook in ons land lezers en aanhangers. Zijn *Quantum Healing* waarmee hij doorbrak werd al in 1991 door Servire uitgegeven als *Quantumgenezing: het verkennen van de grenzen van de geestlichaamgeneeskunde*. Het boek bereikte in 2012 zijn achtentiende druk. Zijn *De zeven spirituele wetten*

van succes, in 1995 uitgegeven bij Altamira te Haarlem blijft verkopen en bereikte in 2015 inmiddels zijn eenendertigste druk. Nog zeker een twintigtal andere boektitels van Chopra werden in het Nederlands vertaald en uitgegeven. Sinds enkele jaren werkt Chopra samen met Tanzi en in 2013 verscheen in ons land bij Servire hun boek *Superbrein: nieuwe hersenwegen naar geluk en gezondheid*. Inspelend op de thans in brede kring populaire neuroabbels, die bij veel leken tot grote verwachtingen leiden onder andere met betrekking tot de genezing van Alzheimer, heeft Chopra een neurowetenschapper gevonden, die zich met hem wil encanaileren. Het boek bereikte inmiddels al een achtste druk. Vorig jaar verscheen hun tweede boek *Supergenen: nieuwe inzichten om je genen te verbeteren*. *Medisch Contact* (17 mei 2016) vond dat belangrijk genoeg om er een recensie aan te wijden. Recensent Evert Pronk had al gauw door dat hier onverantwoorde speculatie als waarheid werd gepresenteerd en deed het boek halverwege dicht: niet om doorheen te komen. Het selectief winkelen in de moderne wetenschap, slimme beeldspraak en een wondergenezing in Chopra's Centrum, werd de brave recensent te veel. Ik voorspel tenminste tien herdrukken binnen drie jaar.

Supergenen. Nieuwe inzichten om je genen te verbeteren, Deepak Chopra en Rudolph Tanzi, Kosmos, 351 blz., 19,99 euro.

BOUTER EN KEPPEL HESSELINK

In *Medisch Contact* van 16 juni publiceerden prof. dr. Jan Keppel Hesselink, *Fakultät für Gesundheit*, universiteit van Witten/Herdecke, Duitsland en prof. dr. Lex Bouter, afdeling Epidemiologie en Biostatistiek, VUmc, Amsterdam een artikel 'Wetenschap is ook maar een mening', waarin zij een sterk afnemend vertrouwen in de geneeskunde toeschreven aan postmodernistisch denken in de samenleving, alsmede aan de bothedheid van sommige artsen en aan vermeende belangenverstremgeling van instituten en personen. Het was een warrig stuk zonder veel bewijsmateriaal en met veel casuïstiek. Kort beraad binnen het VtdK-bestuur leidde tot het besluit aan deze wartaal geen aandacht te gaan besteden. Het stuk viel sowieso dood en de reacties op de MC-site bleven beperkt tot een drietal adhesiebetuigingen van aanhangers.

Een onzer leden stuurde ons echter een e-mail met de volgende inhoud:

‘In principe las ik het stukje met enige instemming, tot ik de tijd nam om me erin te verdiepen en met verbazing naar de namen van de auteurs keek. Waar kende ik hen van? Op de (enigszins ronkende) site <http://www.neuropathie.nu/jan-keppel-hesselink/>, waarnaar hij zelf verwijst, wordt het volgende vermeld: “... Keppel Hesselink is arts-farmacoloog en medisch bioloog, gecertificeerd als acupuncturist en arts voor natuurgeneeskundige en orthomoleculaire geneeskunde...”, wat bij mij tot de volgende observaties leidt:

1. JKH draagt zelf bij tot de postmoderne verwarring bij onze patiënten Immers, om zijn eigen specialisaties en werkzaamheden in de acupunctuur en de orthomoleculaire geneeskunde te verdedigen zal hij zich moeten beroepen op allerlei onbewezen en misschien ook onwaarschijnlijke theorieën, (die kwalitatief het niveau van de drogistenadvertentie in het huis-aan-huis blad niet overstijgen). In dat licht bezien is hij medeschuldig aan de verwarring bij potentiële patiënten.

Zou hij zijn middelen en expertise gratis ter beschikking stellen dan was er misschien weinig of niets aan de hand, maar hij verdient ongetwijfeld geld aan het propageren van deze onbewezen en onbewijsbare middelen en maatregelen. Zo is er het volgende: rondbladerend op zijn site www.neuropathie.nu kom ik – onder andere – een mij onbekend ‘supplement’ tegen: Palmitoylethanolamide dat besproken is in het peer reviewed tijdschrift *Journal of Painresearch* (<https://www.dovepress.com/palmitoylethanolamide-a-neutraceutical-in-nerve-compression-syndromes-peer-reviewed-article-JPR#>). [...] Een advies is: ‘Probeer dit middel twee maanden voordat je een eindoordeel vormt. Het middel reset het hele pijnsysteem, en heeft daar tijd voor nodig [...].

2. Dan over zijn mede-auteur prof. dr. Lex Bouter: de website Medical facts [<http://www.medicalfacts.nl/2008/10/03/prof-lex-bouter-is-onomstreden-topwetenschapper/>] noemt hem in een persbericht een onomstreden wetenschapper. De onomstreden wetenschapper heeft, weten wij, meegewerkt aan het onderzoek over acupunctuur bij infertiliteitsbehandeling en daarover als medeauteur positief gesproken. Wel was hij zo sportief om – na heranalyse van

de cijfers – de conclusies in een publicatie te herroepen.

Samengevat: ik blijf achter in grote postmoderne verwarring: beide auteurs zijn in staat gebleken om buiten de gangbare paradigma’s van de wetenschap onderzoeken te doen (die allemaal geld hebben gekost) en daarover dingen te beweren, en een hunner verdient wellicht zijn brood met het verkopen van deze wijsheid aan de postmoderne verwarde mens, en zij vertellen ons nu dat we iets moeten doen aan de postmoderne verwarring van onze patiënten.’ (Einde citaten)

Ware en terechte opmerkingen van deze briefschrijver. Een enkele aanvulling onzerzijds moet nu toch maar vermeld worden, waarbij wij ons van laatdunkende opmerkingen over de professoraten van de beide sinds lang bevriende heren zullen onthouden. Het gehele stuk is gebaseerd op het gevoel dat patiënten ons niet meer geloven en dat het vertrouwen in de medische beroepsgroep is geërodeerd. Het NIVEL publiceert sinds jaar en dag zijn *Zorgbarometer*, waarin gegevens worden vermeld over het percentage van de bevolking dat vertrouwen of veel vertrouwen heeft in diverse hulpverleners. Welnu in de periode 2000 tot 2014 daalde dat getal voor huisartsen en specialisten van 91 naar 85, ontegenzeggelijk enige afname, maar weinig imposant. Soms moet je bij de beoordeling van een artikel als het onderhavige ook goed kijken naar waarover niet wordt gerept en dat is in dit geval het sterk gedaalde vertrouwen in alternatieve artsen als JKH (Bouter is bioloog en epidemioloog met sympathie voor acupunctuur en chiropraxie). Van 2000 tot 2014 daalde het vertrouwen van de burger in alternatieve artsen van 57% naar 37%. Dat is nog eens een afname en dat heeft niks te maken met postmodernisme als probleem, maar natuurlijk met toenemend wantrouwen in de prestaties van alternatieve genezers als Jan Keppel Hesselink, die van alle markten thuis schijnt te zijn. Hij weet zelfs als enige ter wereld hoe acupunctuur werkt: ‘Genen kunnen worden aan- en uitgeschakeld. (...) De acupunctuur had een direct genwerking-ervangend effect. De acupunctuurwerking begint dus voor een deel heel diep in de cel, in de celkern, daar waar het DNA ligt’ (pagina 87 van zijn boek *Met het oog op de naald*. Ankh Hermes. 2008). ●

Symposium

BTW-vrijstelling voor kwakzalvers: een rechterlijke dwaling?

Datum: Zaterdag 1 oktober 2016, 13.30 uur – 17.30 uur
Locatie: De Nieuwe Liefde, Da Costakade 102, 1053 WP Amsterdam
Organisatie: Vereniging tegen de Kwakzalverij

Programma

13.30 uur   Uitreiking Meester Kackadorisprijs

Symposium

Voorzitter: *Prof. dr. M. Vermeulen*, emeritus
hoogleraar neurologie UvA

14.00 – 14.30 uur   Het doel en de geschiedenis van de
btw-vrijstelling voor medische diensten
Prof. dr. René van der Paardt,
hoogleraar verbruiksbelastingen
Erasmus Universiteit, Rotterdam

14.30 – 15.00 uur   'Edelachtbare, zo bevordert u de
kwakzalverij'
Dr. Cees Renckens, erevoorzitter
Vereniging tegen de Kwakzalverij en
gynaecoloog n.p.

15.00 – 15.30 uur: Pauze

15.30 – 16.00 uur   Reguliere versus alternatieve zorg:
fiscaal neutraal?
Mr. Saskia Huizer, belastingadviseur,
gespecialiseerd in de btw, Rotterdam

16.00 – 16.45 uur   Quo vadis; de toekomst van de
btw-vrijstelling voor gezondheidszorg
Prof. dr. René van der Paardt
(interactief)

Borrel na afloop van het symposium

Ten Geleide

Het symposium gaat over de btw-vrijstelling voor kwakzalvers. Aanvankelijk zag het er goed uit. We hadden een mooie wet waarin alleen btw-vrijstelling voor de in de gezondheidszorg werkende artsen werd beschreven. Kwakzalvers moesten wel de btw in rekening brengen, waardoor hun rekeningen hoger werden. Een goede rem op het bezoek aan deze geneeskunstenmakers dachten wij. Een aantal kwakzalvers stapte naar de rechter omdat zij het onterecht vonden voor hun zeer effectieve behandelingen wel btw te moeten rekenen en hun 'collegae' uit de 'reguliere' gezondheidszorg niet. Tot onze

verbijstering besloot de rechter deze alternatievelingen ook btw-vrijstelling te geven met als belangrijkste argument dat het niet mogelijk is onderscheid te maken tussen artsen en kwakzalvers; ze zouden gelijkwaardig(!) zijn. Daar begrijpen wij niets van. Het doel van het symposium is duidelijk te maken waarop deze vrijstelling van kwakzalvers is gebaseerd en te discussiëren over de vraag of en zo ja hoe de vrijstelling weer ongedaan kan worden gemaakt.

De eerste spreker, *prof. dr. René van der Paardt*, geeft een inleiding over de btw-vrijstelling voor medische diensten. Daarna vat *dr. Cees Renckens* samen wat tijdens de rechtszaken over de btw-vrijstelling aan de orde kwam. *Mr. Saskia Huizer* legt uit wat de argumentatie van de rechter was bij de voor ons onbegrijpelijke uitspraken. Tot slot bepreekt *prof. dr. René van der Paardt* de mogelijkheden en onmogelijkheden na de uitspraken van de rechter waarbij ruim de gelegenheid wordt geboden aan de leden van onze Vereniging te discussiëren over de vraag of en hoe we tot actie overgaan tegen de btw-vrijstelling van kwakzalvers.

Sprekers

Prof. dr. René van der Paardt is verbonden aan Loyens & Loeff N.V. te Rotterdam en is hoogleraar verbruiksbelastingen aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Hij studeerde economie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, vervolgens fiscaalrecht aan de Universiteit Leiden en promoveerde aan de Rijksuniversiteit Groningen op subsidies en de Europese btw. Hij werkte als beleidsmedewerker verbruiksbelastingen bij het Ministerie van Financiën en is thans werkzaam als belastingadviseur op het gebied van Europese btw.

Dr. Cees Renckens is erevoorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij. Hij studeerde geneeskunde aan de Rijksuniversiteit Groningen. Hij specialiseerde zich in de gynaecologie te Amsterdam(WG) met als aandachtsgebied infertiliteitsbehandelingen. Hij promoveerde aan de Universiteit van Amsterdam op alternatieve geneeskunde. Van 1988-2011 was hij voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij. Tijdens zijn voorzitterschap groeide het aantal leden van ruim 250 naar 2000.

Mr. Saskia Huizer is verbonden aan Loyens & Loeff N.V. te Rotterdam. Zij studeerde fiscaal recht te Tilburg en vervolgens Europese fiscale studies aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Zij is thans werkzaam als belastingadviseur, gespecialiseerd in de btw.

Inschrijving

Deelnamekosten:

- Leden VtdK: € 25 plus gratis introduce(e)
- Leden student: € 5
- Niet leden € 100
- Niet leden studenten: € 20
- Lunch: € 10 per persoon

Inschrijving: via digitaal inschrijfformulier op www.kwakzalverij.nl.

Graag in de e-mail uw naam, adres, e-mailadres en telefoonnummer vermelden. Leden die niet de beschikking hebben over internet kunnen zich opgeven bij de secretaris: Harmoniehof 65, 1071 TD Amsterdam (tel. 06-20616743). Zij, die geen VtdK-lid zijn en het symposium als lid willen bijwonen kunnen zich van te voren aanmelden op de website www.kwakzalverij.nl onder het blokje 'lid worden'. VtdK-leden die 's morgens de jaarvergadering hebben bijgewoond, krijgen de lunch gratis. De inschrijving is definitief als het verschuldigde bedrag op de rekening van de VtdK is binnengekomen.

Route

Met het openbaar vervoer:

Vanaf Centraal Station - tram 13 of 17
Vanaf Amstel Station - tram 12
Vanaf Muiderpoort Station - tram 3 of 7
Vanaf Station Sloterdijk - tram 12

Halte: Bilderdijkstraat of De Clercqstraat

Met de auto:

Afslag S105 vanaf de ring A10. Volg de Jan van Galenstraat richting centrum, rechtsaf de Willem de Zwijgerlaan op, linksaf de De Clercqstraat op en ten slotte rechtsaf de Da Costakade op. De dichtstbijzijnde parkeergarage is de Europarking in de Marnixstraat (de uurprijs is aanzienlijk). Vandaar is het tien minuten lopen naar Da Costakade 102.

Shortlist kandidaten Meester Kackadorisprijs 2016

Uit een aantal aanmeldingen heeft de jury van de **Meester Kackadorisprijs 2016** de volgende shortlist van vijf kandidaten vastgesteld, die in alfabetische volgorde hieronder worden geïntroduceerd. Het is daarmee de *all time shortest shortlist*. De jury beschouwt dat niet als een slecht teken, eerder het tegenovergestelde. Wat zou het mooi zijn als deze prijs niemand meer kon vinden die aan de eisen voldoet: een hemel op aarde zou zijn ontstaan. Zoals bekend is de prijs bestemd voor 'instellingen, personen of ondernemingen die in belangrijke mate hebben bijgedragen aan de verspreiding in daad, woord of geschrift van de kwakzalverij in Nederland' (voor het complete reglement zie *NTtdK*, juni 2003, pag. 1-2).

Eerdere winnaars sinds de instelling van de prijs:

- 2003 Zilveren Kruis Achmea
- 2004 Paul van Dijk, huisarts te Zaltbommel
- 2005 René Steenhorst, *Telegraaf*journalist
- 2006 Directie ZonMW
- 2007 GroenLinks
- 2008 NCRV
- 2009 Nederlandse Vereniging Kritisch prikken
- 2010 Triodos Bank/Foundation
- 2011 Pols, dekaan Erasmus MC
- 2012 Halbe Zijlstra, staatssecretaris OC&W
- 2013 Consortium zorgverzekeraars
- 2014 Pauline Meurs, voorzitter ZonMw
- 2015 Bart Combée, directeur Consumentenbond

Alle genomineerden zijn inmiddels per mail op de hoogte gesteld van hun kandidatuur. De winnaar zal op zaterdag 1 oktober voorafgaand aan het middagsymposium worden bekend gemaakt, waarna deze – mits aanwezig – in de gelegenheid zal worden gesteld een korte apologie uit te spreken. De jury en het bestuur danken de leden die kandidaten voor de Meester Kackadorisprijs 2016 hebben voorgedragen.

1. DONDERS INSTITUUT BIJ DE RADBOD UNIVERSITEIT NIJMEGEN

Op 26 november 2015 is mevr. M.P.C. (Peggy) Bosch gepromoveerd in de Sociale Wetenschappen aan de Radboud Universiteit Nijmegen op een proefschrift met de titel *Acupuncture in the treatment of Depression, Schizophrenia and Sleep Disorders*. Peggy Bosch, in 2003 in

Nijmegen afgestudeerd als klinisch-psychologe, werkt als *Heilpraktikerin* in de Duitse psychiatrische kliniek *Landschaftsverband Rheinland*. Het onderzoek in haar proefschrift is gebaseerd op biologisch onbegrijpelijke en onzinnige theorieën. Bovendien concludeert Bosch dat de resultaten van acupunctuur bij depressieve stoornissen en in mindere mate ook bij schizofrenie veelbelovend zijn, op basis van een ondermaats review van zwakke studies en van drie methodologisch onacceptabele eigen studies met kleine aantallen patiënten. Veel meer dan enig tijdelijk placebo-effect van acupunctuur op de slaap heeft zij niet kunnen aantonen. Nadat de universiteit eerst een nogal juichend persbericht uitbracht, werd – na de gerezen protesten tegen deze promotie – dit schielijk aangepast en werd toegegeven dat alle effecten zouden kunnen berusten op placebo-effecten! Oud nieuws dus, want intussen is immers meer dan voldoende aangetoond dat acupunctuur niet werkt.

Promotoren waren Ton Coenen, die overigens al acht jaar geleden afscheid nam als hoogleraar biologische psychologie, en Gilles van Luijtelaar, hoogleraar biologische psychologie bij het Donders Instituut bij de Radboud Universiteit Nijmegen. Het onderzoek van Peggy Bosch is mede gefinancierd door dit *Donders Institute for Brain, Cognition and Behaviour*, een 'world-class research centre devoted to understanding the mechanistic underpinnings of human cognition and behavior in health and disease'.

Het is onbegrijpelijk dat dit gerenommeerde instituut, dat onderdeel is van de Radboud universiteit en dat 600 medewerkers telt, dergelijk kwakzalversonderzoek heeft ondersteund. Een regelrechte blamage, welke kwalificatie uiteraard ook mag gelden voor de rector magnificus van deze universiteit.

2. JEANINE HENNIS-PLASSCHAERT, MINISTER VAN DEFENSIE

Bij het ministerie van Defensie zijn volgens de website van de krijgsmacht 58.800 mensen in dienst, 41.900 militairen en 16.900 burgers. Zij zijn voor hun ziektekostenverzekering verplicht aangesloten bij de SZVK – Stichting Ziektekostenverzekering Krijgsmacht – en ook hun familieleden en de gepensioneerden kunnen zich daarbij voegen. Het lijkt derhalve niet on-

verantwoord het aantal deelnemers in de SZVK te schatten op zo'n 100.000 en deze SZVK heeft haar zorgverzekering ondergebracht bij Univé. Curieus en afwijkend van de meeste andere collectieve contracten met zorgverzekeraars is dat er reeds in de eenvoudigste polis zonder bijbetaling vergoeding van alternatieve geneeswijzen wordt aangeboden. Het gaat daarbij expliciet om acupunctuur en andere oosterse geneeswijzen; homeopathie; antroposofische alternatieve geneeswijzen; natuurgeneeswijzen; alternatieve bewegingstherapieën en psychosociale zorg. Als randvoorwaarde wordt wel gesteld dat de vergoeding slechts geldt als de patiënt een verwijzing heeft van een militair arts. Dit verzekerde pakket is tot stand gekomen in overleg met de centrales van overheidspersoneel in de sector Defensie. De belangstelling voor aanvullende verzekeringen daalt de laatste jaren geleidelijk en zakte de laatste zes jaar van 89 naar 84%. Onbekend is hoeveel militairen, gesteld voor de keuze, een dergelijke verzekering zouden hebben verkozen. Hoe dit ook zij, het is ons inziens in elk geval ontoelaatbaar om collectief en ongevraagd alle bij de SVZK aangesloten verzekerden te laten meedoen en meebetalen aan zo'n aanvullend pakket. Navraag bij mevrouw A.E.M. Coppens, kolonel ter Zee/arts, commandant van het Defensie Gezondheidskundig Opleidings- en Trainingscentrum (DGOTC), dat bijna alle geneeskundige opleidingen voor de marine, landmacht, luchtmacht en marechaussee verzorgt, leverde geen reactie op. Zo blijft onduidelijk bij welke indicaties militair artsen patiënten verwijzen voor bijvoorbeeld een alternatieve bewegingstherapie als *Tai Chi*, *euritmie* of *Chi Qong*. Naar de mening van de jury zouden militair artsen uiteraard nooit mogen verwijzen naar kwakzalvers. Het is uiteindelijk de minister, die verantwoordelijk is voor deze beide wantoestanden: de verplichte verzekering tegen kwakzalverij en militair artsen, die onze jongens verwijzen naar kwakzalvers.

3. KONINKLIJKE NEDERLANDSE MAATSCHAPPIJ VOOR DIERGENEESKUNDE (KNMVD)

De beroepsgroep van dierenartsen KNMvD faciliteert kwakzalverij door dierenartsen omdat zij haar alternatief werkende leden kritiekloos hun praktijken laat uitoefenen. Deze dierenartsen

hebben zich verenigd in een onder de KNMvD ressorterende groep met de eufemistische naam 'Studiegroep Complementair werkende Dierenartsen' (SCwD). Omdat de studiegroep gelieerd is aan de KNMvD en de moederorganisatie deze alternatief werkende dierenartsen de vrije teugel laat, kunnen alternatief werkende dierenartsen zich profileren als officieel erkend door de veterinaire beroepsgroep, hetgeen, vergezeld van onterechte gezondheidsclaims, ook schaamteloos wordt gedaan op het internet. Het tolereren van de alternatief werkende dierenartsen binnen de KNMvD staat in flagrant contrast met de *Evidence Based Veterinary Medicine* zoals deze wordt onderwezen op de faculteit Diergeneeskunde, met de Code voor de dierenarts en met de door de KNMvD zelf gepredikte borging van de kwaliteit van de veterinaire zorg. De faculteit Diergeneeskunde beschouwt de toepassing van alternatieve behandelwijzen met het gezag verkregen door het behalen van het dierenartsdiploma als onprofessioneel gedrag, omdat het onverenigbare paradigma's betreft. De KNMvD lijkt uit de eerdere nominaties voor de Meester Kackadorisprijs (in 2003 en 2012) geen les te hebben getrokken en wordt ten derde male genomineerd.

4. ANDRÉ ROUVOET, VOORZITTER VAN VEKTIS

In onze strijd tegen de erkenning, registratie en betaling van kwakzalvers met nepdiploma's door ziektekostenverzekeraars verzochten wij mr. André Rouvoet, voorzitter van Zorgverzekeraars Nederland (ZN), een einde te maken aan deze misstand. Rouvoet had als onwaarschijnlijk verweer dat hij als voorzitter geen invloed kon uitoefenen op zijn leden inzake onderhandelingen met zorgverleners.

De registratie van kwakzalvers vindt plaats bij VEKTIS, het uitvoeringsorgaan van ZN. Daarvan is Rouvoet, als ZN-voorzitter, *qualitate qua* wel degelijk óók voorzitter.

Voor de VEKTIS-registratie is er een procedure opgetuigd waarbij de beoordeling van opleidingen berust bij het Centrum voor Post Initieel Onderwijs Nederland (CPION). De beoordelingsprocedure berust op misleiding en humbug. Bij onderzoek door onze vereniging bleken opleidingen door CPION 'gecertificeerd' te worden op basis van volstrekt onvoldoende

criteria, zie <http://www.kwakzalverij.nl/nieuws/vereniging-alternatievenregister-vektis-is-een-farce/>. Zij claimen een hbo-, post-hbo-, of zelfs een universitair niveau te hebben, terwijl er geen duidelijke eisen worden gesteld aan hun eindexamens. CPION beschouwt verder acupunctuur, TuiNa-massage en Chinese kruideneeskunde als 'Medische Basiskennis'. Bizar is de CPION-certificering voor 'Psychosociale Basiskennis' van een reïncarnatietherapie-opleiding tegen psychotraumata in de achtereen-volgende levenslopen.

Kwakzalvers die beschikken over een diploma van een CPION-gecertificeerde opleiding worden door VEKTIS klakkeloos geregistreerd, krijgen een betalingscode en kunnen afrekenen met de zorgverzekering van hun cliëntèle. De VEKTIS-registratie wekt bij het publiek de indruk dat het wel goed zit met die behandelaren: de verzekeraar betaalt immers. Leden van de volksvertegenwoordiging onderschrijven in meerderheid deze misvatting: zij hebben in oktober 2015 de Wet kwaliteit, klachten en geschillen in de zorg (Wkkgz) aangenomen en daarmee tolereren zij dat de VEKTIS-registratie van kwakzalvers deel gaat uitmaken van een bij wet geregelde algemene registratie van iedereen die zich presenteert als behandelaar.

Vektis dient aldus niet alleen de bevordering van kwakzalverij maar de Vektis-registratie vormt door het verkregen wettelijke aura ook nog eens een groot gevaar voor de volksgezondheid.

5. HUUB SAVELKOUL, HOUGLERAAR TE WAGENINGEN

Immunologieprofessor Huub Savelkoul van de Wageningen Universiteit maakt onderdeel uit van een illustre docententeam van de opleiding orthomoleculaire voedingsleer [<http://www.kwakzalverij.nl/nieuws/wageningen-hoogleraar-huub-savelkoul-opnieuw-in-de-fout/>].

Deze eenjarige 'post-hbo'-cursus van negen klassikale modules van elk twee dagen begint eind september 2016 en loopt door in 2017. De cursus wordt georganiseerd door de orthomoleculaire Stichting *Educatie Atrium Innovations* (SOE) die (nascholings-)cursussen organiseert 'volgens de nieuwste wetenschappelijke inzichten'. Savelkoul is ingedeeld in de module allergie & toleranties die in februari 2017 wordt

gegeven. Twee van zijn mededocenten in deze module zijn bekenden van de Vereniging tegen de Kwakzalverij: Paul Musarella en Raymond Pahlplatz [<http://www.soe.nl/opleidingen/n/43>]. Basisarts Musarella heeft onder andere celtherapie, geknoei met placenta's, in zijn pakket. Pahlplatz is een gelovige in chelatietherapie en fungeert als hulpje in de praktijk van Van der Schaar, de nummer acht in de Lijst der Grootste Kwakzalvers der Twintigste Eeuw. Nog enkele andere bekenden van de vereniging doceren op de SOE-cursus: basisarts Geert Kingma van de slecht befaamde Oosteinde Walborg Kliniek te Amsterdam, die met orthomoleculaire supplementen de chronische variant van de ziekte van Lyme meent te kunnen aanpakken, alsmede

twee andere cursusdocenten: Theodoor Scheepers, directeur/oprichter van het alternatieve laboratorium Pro Health Medical in Weert en basisarts Alexander Korbee. In zo'n orthomoleculair gezelschap zou je je als academisch hoogleraar niet moeten bewegen. Savelkoul doet dit wel.

In 2012 stond de Wageningse hoogleraar ook al op de shortlist voor de Meester Kackadorisprijs omdat hij was opgetreden als promotor van de antroposofische basisarts Erik Baars. Baars promoveerde in de Landbouwwetenschappen op een ondermaats proefschrift waarin hij verboden injecties van kweepeer/citroensap aanpreef als middel tegen hooikoorts. ●

Wisseling van de wacht Adviesraad *NTtdK*

Het bestuur van de VtdK deelt u mede dat in de adviesraad van het *Nederlands Tijdschrift tegen de Kwakzalverij* de plaats van prof. dr. A. Rijnberk is overgenomen door prof. dr. F.J. van Sluijs, emeritus hoogleraar chirurgie gezelschapsdieren. Rijnberk vervulde de functie sinds de instelling van de raad in 2003 en verzocht van deze verantwoordelijkheid ontheven te worden vanwege zijn leeftijd. Het bestuur is

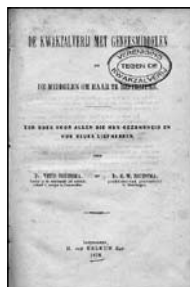
zeer gelukkig met de bereidheid van prof. van Sluijs, die in 2012 de Gebroeders Bruinsma Erepensing ontving vanwege zijn afkeer van de veterinaire kwakzalverij en de strijd ertegen vanuit zijn functie als vice-decaan van de faculteit Diergeneeskunde te Utrecht, om zijn plaats in te nemen. Het bestuur dankt Rijnberk voor zijn jarenlange inzet en wenst Van Sluijs veel succes in zijn nieuwe functie. ●

Enkele parels uit het Verenigingsarchief

C.N.M. Renckens

Het is de leden inmiddels welbekend: het archief van onze Vereniging is van de ondergang gered door ten eerste de digitalisering van het Tijdschrift (van 1881 tot heden) en ten tweede door permanent bruikleen van de collectie kwakzalversbrochures in de Afdeling Bijzondere Collecties van de UvA en ten slotte de overbrenging van de zeer omvangrijke rest naar het Centrum Medisch-historische Documentatie en Medisch Erfgoed te Urk.

Bij de selectie en inventarisering van het verenigingsarchief werd ik bijzonder geboeid en soms verrast door een aantal boeken, die een aardig beeld geven van de onderwerpen waarmee de Vereniging in de vroege tweede helft van de vorige eeuw te kampen had. Ik heb ze even achtergehouden en wil er een kort signalement van schrijven opdat geïnteresseerden weten van hun bestaan en zich er desgewenst in kunnen verdiepen. Binnenkort zullen zij ook richting Urk gaan.

***De kwakzalverij met geneesmiddelen en de middelen om haar te bestrijden.* Vitus Bruinsma en G.W. Bruinsma. 1878. Uitg. H. van Belkum Kzn. Leeuwarden.**

Dit 192 pagina's tellende boek, dat werd geschreven door onze oprichters, dr. Vitus Bruinsma, leeraar scheikunde te Leeuwarden, en zijn broer dr. G.W. Bruinsma, praktiseerend geneesheer te Steenberg, vormde het startschot tot een meer systematische aanpak van de kwakzalverijbestrijding uit die tijd. Eind 1880 werd de

VtdK opgericht en op 15 januari 1881 verscheen het eerste nummer van het *Maandblad tegen de Kwakzalverij*. De fraaie ondertitel van het boekje luidt: *Een boek voor allen die hun gezondheid en hun beurs liefhebben*. Uit het boek klinkt grote frustratie op over het geringe effect dat de gezondheidswetten van Thorbecke uit 1865, die onder andere tot doel hadden de kwakzalverij uit te roeien en geneeskunde tot academisch beroep te verheffen, bleken te sorteren. De rechterlijke macht trad nauwelijks op tegen kwakzalvers en als er al eens een kwakzalver voor de rechter werd gebracht waren de straffen mild en haastte de genezer zich na afloop snel naar zijn praktijk waar veelal een aanzienlijk aantal patiënten ongeduldig zat te wachten. Daaronder niet zelden de vrouw van de rechter of van de politiecommissaris.

***Beschouwingen over het gebruik van paragnosten.* Voor politieke en andere praktische doeleinden. W.H.C. Tenhaeff. 1957. Uitg. Erven Bijleveld. Utrecht.**

Tenhaeff (1894-1981) was de eerste (bijzonder) hoog-

leraar in de parapsychologie ter wereld en genoot in de jaren 50 en 60 nationale bekendheid, vooral door zijn samenwerking met de paragnost en magnetiseur Gerard Croiset. In dit boek doet hij verslag van indrukwekkende casuïstiek, vooral uit de praktijk van zijn lievelings-paragnost Croiset. Hij beschrijft opsporing van vermiste formulieren, vermiste dieren en mensen, vermiste kinderen, smokkelaars en diefstallen. Sportief genoeg noemt hij ook een flink aantal mislukkingen, maar hij levert daarbij altijd wel een plausibele verklaring voor die teleurstellingen. Het gaat dan bijvoorbeeld om onvolwaardige gegevens, niet ter zake dienende gegevens, verbale suggestie als foutenbron, telepathische beïnvloeding als foutenbron en een onjuiste interpretatie van beelden en indrukken. In het laatste hoofdstuk geeft Tenhaeff een verklaring voor de telepathische verschijnselen en beroept zich daarbij op de Groningse psycholoog Heymans, die er in 1925 op had gewezen dat er een Wereldbewustzijn bestaat, waarvan 'de enkele bewustzijnen van mensen en dieren slechts tijdelijke afsplitsingen zijn, zonder dat zij daarbij hun samenhang met het geheel ten volle verloren hebben'. Deze theorie toont verbluffende overeenkomsten met de zwamverhalen van Pim – bijna-dood-ervaring – van Lommel in het huidige tijdschrift. De vraag of er vooruitgang is in de parapsychologie kan dus ontkennend worden beantwoord.

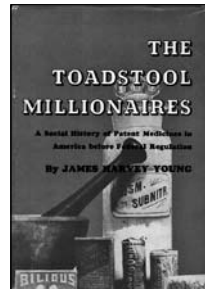

***Van arts tot arts. Over het zoeken van genezing door de patiënt bij anderen dan bij de medicus.* J.A. van der Hoeven. 1958. Uitgeverij L. Stafleu. Leiden.**

Volgens deze Haagse huisarts komen jonge artsen, vooral in de stad maar

ook in de provincie, regelmatig in aanraking met patiënten, die tot zijn verbazing zijn genezen door methoden waarover zij tijdens hun opleiding niets hadden gehoord. Zowel onbevoegden als artsen pasten zulke methoden toe. Hij blijkt van mening dat als er iets nog niet bewezen kan worden, dat nog geen wetenschappelijke grond geeft om het bestaan van ongekende krachten in de natuur te loochenen. (Het lijkt waarachtig wel of wij een

Signalement van ZonMw lezen, maar dit terzijde). Van der Hoeven beschrijft op redelijk zakelijke wijze, maar toch met enig ontzag homeopathie, *Christian Science*, magnetisme, natuurgeneeswijzen, antroposofische geneeskunst, astrologie, neuuraaltherapie en tot slot gebedsgenezing. Hij is duidelijk van mening dat ook organische ziekten genezen kunnen worden door niet-reguliere methoden en wie zijn wij om dat die gelukkige patiënten te misgunnen? Voor een oordeel over de gebedsgenezing is samenwerking met theologen gewenst, maar op dit punt laat Van der Hoeven zich wel kritisch uit over de praktijken van gebedsgenezers als Zaisz, Zeileiss en Osborn. Vooral de laatste, die in ons land massabijeenkomsten organiseerde, verwijt hij het sollen met de zieken. 'Aangrijpend was de stoet die nadien in onveranderde toestand naar huis ging; diep teleurgesteld, wanhopig om het uitblijven van hun genezing'. Johan Maasbach zou de kunst van Osborn afkijken en zijn eigen imperium stichten.

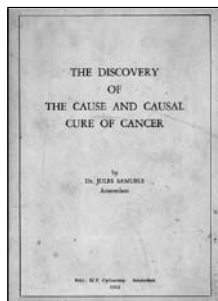
***The toadstool millionaires. A Social History of Patent Medicines in America before Federal Regulations.* James Harvey Young. 1961. Princeton University Press.**

In dit 282 pagina's tellende boek beschrijft de historicus Young de opkomst van de uit Engeland naar de VS geïmporteerde patentgeneesmiddelen, in ons land ook wel geheimmiddelen geheten, vanaf het begin van de 18de eeuw tot aan de invoering van de *Food and Drugs Act* (FDA) in 1906. De auteur is niet neutraal en ziet de kwakzalverij als een groot kwaad. Nadat de VS zich had afgesplitst van het Verenigd Koninkrijk stopte de import vanuit Engeland, maar deze werd geheel overgenomen door de kwakzalversmiddelen, een ander synoniem, van eigen bodem. In het boek wisselen de tweevoudige beschrijvingen van de sector – propaganda en kritiek – elkaar voortdurend af. De namen van de middelen, alsmede de vele fraaie citaten maken het boek tot een zeer plezierige leeservaring: 'Purgation unlimited, The Microbe Killer, The Panacea

by Swain, Ripans Tabules' en zo voorts. Een palatabel citaat, afkomstig van senator W.B. Heyburn, uitgesproken tijdens de opmaat tot de FDA luidde als volgt: 'We may extend our lines as a country; we may build battle ships and navies and constitute great armies; but if the health of the people is to be undermined by these concoctions of fraudulent and bogus medicines, of what avail is it?'

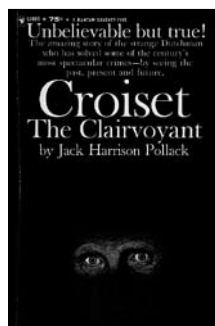
In het laatste hoofdstuk, 'Half a century later', maakt Young de balans op en is teleurgesteld: de kwakzalverij bloeit in de VS op nog altijd ongekend grote schaal. Na het opnoemen van drie grote kwakzalvers uit respectievelijk de 17de, 18de en 19de eeuw concludeert hij: 'They and their victims are, as it were, still alive, to cast a shadow on the medical brilliance of our own day.'

The discovery of the cause and causal cure of cancer. J. Samuels. 1962. Uitg. N.V. Cyclocoop. Amsterdam. (inclusief propagandamateriaal, onder andere gericht aan Brenkman)

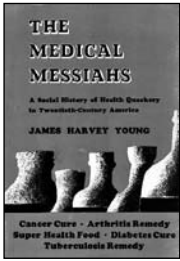
De in Suriname geboren chirurg-gynaecoloog Jules Samuels (1888-1975) propageerde een eigen geneeswijze, door hem 'endogene endocrinotherapie' genoemd, neerkomend op bestraling van de hypofyse (hersenklier) met een kortegolfkastje. Vrijwel alle ziekten van kanker tot hartziekten zouden berusten op een afwijkende functie van de hypofyse en daarmee samenhangend van de schildklier. Hij verwierf zich in Amsterdam een grote aanhang, maar werd in 1949 geroyeerd door de KNMG en in 1953 definitief uit het artsenregister geschrapt door de tuchtrechter. Hij schreef sinds 1938 zo'n 18 leerboeken over zijn methode, gaf cursussen in de therapie (waarvoor hij in 1950 ook Brenkman uitnodigde, toen VtdK-voorzitter) en verspreidde brochures. Alles in eigen beheer en gedeeltelijk ook vertaald in Frans, Duits, Italiaans en Spaans. Ondanks zijn levenslange schorsing als arts ging hij met rugdekking van enkele artsen door met zijn praktijk. Deze was gevestigd aan de Plantage Parklaan 20 en hij heette *Central Institution for the Samuels therapy*. In het boekje dat ik

aantrof in het archief staan alleen ronkende reclameteksten voor zijn methode, voorzien van talrijke literatuurverwijzingen en met de namen van collega's uit de hele wereld die ook gunstige ervaringen met zijn therapie zouden hebben verkregen. De laatste zin van het boek luidde: 'It is for the first time, that by discovering the cause we are now able to combat cancer causally and successfully'.

Croiset. The clairvoyant. Jack Harrison Pollack. 1965. Bantam Books New York.

Een Amerikaanse boek over onze Nederlandse nummer elf op de kwakzalverslijst der twintigste eeuw Gerard Croiset (1909-1978): daar keek ik toch wel van op. De pocketuitgave van 300 pagina's kleine letters bevat uitsluitend bewondering en verbazing over de ongelofelijke talenten en successen van deze man. De superlatieven vliegen je om de oren: 'Unbelievable but true!', 'Seeing the past, present and future', 'The Dutchman with the X Ray mind', 'The man who mystifies Europe' en 'Doctors have been astounded, the police thrilled'. Het boek begint met een beschrijving van Croisets jeugd en beginnende carrière. Daarna talrijke hoofdstukken met casuïstiek over zijn successen. In het twaalfde hoofdstuk wordt 'The professor' geïntroduceerd, uiteraard Tenhaeff. Behalve deze wetenschapsman interviewt schrijver-journalist Pollack tijdens zijn bezoek aan ons land ook de psychiater Musaph, die de genezingen toeschrijft aan suggestie, als ook de kernfysicus Jaap Kistemaker, die niet uitsluit dat er binnen niet al te lange tijd grote ontdekkingen zullen worden gedaan op het grensvlak van fysische en psychische fenomenen. Tenhaeff wordt geprezen als pionier, hij zat tijdens de oorlog in het verzet en werd in 1953 beloond met de bijzondere leerstoel te Utrecht. Met een klein salaris, dat wel, en bij de oprichting van die leerstoel zou koningin Juliana, geïnteresseerd in parapsychologie als zij was, een grote rol achter de schermen hebben gespeeld. Wat een wetenswaardigheden in dit onverwachte boekje!

***The Medical Messiahs. A Social History of Health Quackery in Twentieth-Century America.* James Harvey Young. 1967. Princeton University Press.**

In dit kloeke 460 pagina's tellende vervolg op zijn *Toadstool millionaires* beschrijft Young hoe in de twintigste eeuw de kwakzalverij in de VS bloeide en hoe de verwachtingen van tegenstanders, gewekt door de totstandkoming van de *Food and Drug Administration*, van de *Federal Trade Commission* in 1914 (die toezicht ging houden op 'truth in advertising' en tegen monopolies en trustvorming moest optreden), alsmede sinds de jaren 30 *The Post Office Department*, dat massamails van kwakzalvers via de post ging tegenhouden, werden beschaamd. Aan antikwakzalverijregelgeving ontbrak het dus niet, maar dit kon niet voorkomen dat, volgens een spreker op het *Third National Congress on Medical Quackery* in 1966, de geschatte omzet van kwakzalvers toen de twee miljard dollar te boven ging. Deze situatie kon zo voortduren omdat de wetten mazen bleken te bevatten en omdat rechterlijke uitspraken de intenties van de wetgever ondermijnden (waar hebben wij dat eerder meegemaakt?). Bovendien werd er vaak geschikt en bleef de bemanning van deze organisaties numeriek achter gezien de enorme taak waar ze voor stonden. In de jaren 30 had de FDA 65 inspecteurs om 110.000 verschillende producten te controleren. Het boek bevat veel gevalsbeschrijvingen van wondermiddelen, nieuwe kwakapparaten, zelfzorgmiddelen, voedingskwakzalverij, medicine shows en brutale kwakzalverij bij kanker. In het laatste hoofdstuk zoekt de schrijver naar verklaringen voor de populariteit van kwakzalverij in een periode waarin de geneeskunde stormachtige vooruitgang boekte, al was het alleen maar de ontdekking van antibiotica en chemotherapeutica. Dit hoofdstuk opent met een citaat van de beroemde medisch essayist Oliver Wendell Holmes senior uit 1842: 'There is a class of minds much more ready to believe that what is at first sight incredible, and because it is incredible, than what is generally thought reasonable'. Kwakzalverij wordt beschreven als de wettige nakomeling van de onwetendheid en de aanhoudende bloei van de

kwakzalverij wordt door Young mede verklaard door de heftigheid en onbehandelbaarheid van menige kwaal, waarbij ook verstandige mensen wel eens een poging willen wagen. Vervolgens passeren anti-intellectualisme, placebo-effecten, psychosomatische klachten, fetisjisme en magisch denken de revue. De FDA publiceerde in 1967 een rapport van 800 pagina's getiteld *Susceptibility to Health Fallacies and Misrepresentations*, waarop ik helaas nog niet de hand hebben kunnen leggen. Het werd geschreven door Viola Bernard, een hoogleraar psychiatrie van de Columbia University.

***Paranormaal bewustzijn. Hypnose, trance, extase, samadhi, satori.* H. van Praag. 1974. Uitg. H. Meulenhoff. Baarn.**

In 1967 kwam bij uitgeverij Meulenhoff een serie van zes boekjes uit onder de titel Parapsychologische bibliotheek en zij werden alle geschreven door prof. Henri van Praag (1916-1988). Het derde deel behandelde het paranormaal bewustzijn. Van Praag, oprichter van de universiteit van Lugano, die slechts uit een kamer bestond en waar ZonMw-lieveling Martine Busch werd opgeleid tot parapsychologe, schroomde niet om in zijn boekjes ook de bedenkingen tegen al het geloof in paranormale fenomenen te benoemen, maar uit alles blijkt dat hij er zelf beslist in geloofde. Zo citeert hij een rijmpje van de vlak na de oorlog optredende tandarts-conferencier Chiel de Boer die het spiritisme op de hak nam:

In 't huis van doctor Janse, was elke week seance, ging 't medium in trance en liet de tafel danse.

Zelf ben ik altijd nog gecharmeerd van de titel die L.K. Vermeer in een publicatie in *Gewina* 30 (2007) 41 mee gaf aan haar studie naar de relatie tussen spiritisme en wetenschap in Nederland rond 1900. Die titel luidde: 'Als de tafel danst, dan wankelt de wetenschap'. Maar Van Praag was een gelovige en hij trachtte dat geloof op hartstochtelijke wijze te onderbouwen met ongelofelijke aantallen sterke verhalen, mystici, profeten, oosterse wijzen en 'wetenschappelijke' literatuurverwijzingen. Mensen als hij worden wel als omgevallen boekenkasten betiteld,

voor Van Praag zou eerder de titel omgevallen wereldbibliotheek passend zijn. Zijn nagedachtenis wordt geëerd in de benaming van het Van Praag Instituut, de opvolger van het Utrechtse Parapsychologisch Instituut.

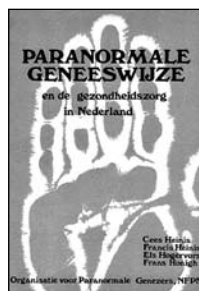
Paranormale identiteit. Leven na de dood, reïncarnatie, spiritisme, bezetenheid, individuatie. H. van Praag. 1974. Uitg. H. Meulenhoff Baarn.

Een kritische geest als Karel van het Reve mocht graag goedmoedig de spot drijven met Henri van Praag en schreef in 1998 in *Het Parool* eens een stukje over hem met de titel 'De oplichter'. Wij drukten het ook af in het *Actieblad tegen de Kwakzalverij* van maart 2000. In deel 5 van de Parapsychologische Bibliotheek besprak Van Praag onder andere de bewijzen voor het bestaan van geesten en reïncarnatie. 'Bij reïncarnatie-ervaringen hebben we te maken met pre-existentiële manifestaties, dat wil zeggen dat de persoon in kwestie zich een vorig bestaan herinnert. Men komt echter ook herhaaldelijk het omgekeerde tegen, namelijk dat een overledene verschijnt na zijn (of haar) dood aan familieleden, kennissen, onbekenden of een medium. Deze post-existentiële manifestaties hebben in de oudheid aanleiding gegeven tot het geloof in geestesverschijningen.' Daarna komt het *Tibetaanse Dodenboek* aan de orde en wordt een voorbeeld van post-existentiële manifestatie besproken dat Tenhaeff als zeer betrouwbaar en geloofwaardig zou hebben beschouwd. Een benadeelde bij

Denkfractie, tweede van links Sylvana Simons

een erfeniskwestie werd jaren later door zijn overleden vader die hem als geest verscheen op een latere versie van een testament geattendeerd waarin hij er aanzienlijk beter van af komt. Dit speelde in 1905 in Davie County, N.C. in de VS. Er is intussen geen reden om laatdunkend te spreken over mensen als Van Praag en Busch, die geloven in geesten, want ene Sylvana Simons, die de tv-uitzendingen over het medium Char presenteerde, heeft het al tot kandidaat-Kamerlid geschopt. Zij trad toe tot DENK, de afsplitsing uit de PvdA, met Kuzu en Öztürk als voormannen. Het is niet uitgesloten dat zij de portefeuille volksgezondheid gaat behartigen.

Paranormale geneeswijze en de gezondheidszorg in Nederland. Cees Heinis e.a. 2de druk 1979. Uitgave v.d. Organisatie voor Paranormale Genezers, NFPN.

De Organisatie voor Paranormale Genezers NFPN ontstond in 1968 uit een fusie van eerdere beroepsverenigingen. Lid konden worden personen van onbesproken gedrag, die bewijzen van hun genezend vermogen konden overleggen. Daarna kregen zij een legitimatiebewijs van de NFPN, dat zij op verzoek moesten kunnen tonen. De Raad van Tucht, bestaande uit twee hoogleraren, drie artsen en drie juristen, ziet toe op een juiste uitoefening van de paranormale geneeskunst. Sympathisanten kunnen ook lid worden à raison van fl. 18,00 per jaar waarna ze gratis en voor niets *De paranormale genezer* ontvangen. Ze krijgen ook gereduceerde toegangsprijzen op openbare avonden. Losse abonnementen op het blad kosten fl. 13,00 per jaar. In de brochure wordt Bakker geciteerd, die beweerde dat een derde van de patiënten van paranormale genezers volledig genas, een derde ervoer verbetering en een derde had geen baat. Dit waren 'voorlopige' cijfers'. De patiënten hebben voor het merendeel langdurig bestaande chronische klachten en de therapie was in 1979 nog illegaal als onbevoegde geneeskunde. ●

Lopende zaken en correspondentie

C.N.M. Renckens

Vektis

Mw. J. Beck-Kok, directeur van de alternatieve beroepsorganisatie RBCZ mailde ons op 2 juli 2016 n.a.v. het artikel Onthutsende registratie van alternatieve behandelaren in ons maartnummer van dit jaar:

Onderwerp: Onwaarheden artikel Vektis

Geachte heer, mevrouw,

Bij deze verzoek u vriendelijk doch dringend om rectificatie. U schrijft, de TCZ is een dochterstichting van de RBCZ, fout 1. De RBCZ is een dochterstichting van de TCZ.

Het TCZ tuchtrecht is op geen enkele wijze gelijk aan een klachtencommissie. (hierover hebben de heer Renckes en ik al contact gehad toen we samen misstanden omtrent 'Maria Magdalena' uit de weg hebben proberen te ruimen. Ook is er dankzij de medewerking van de heer Renckes een verpleegkundige op een onjuiste wijze met de alternatieve geneeswijzen omging. Wij raden u aan om op de website van de TCZ te kijken en dan ziet u dat het wel degelijk een tuchtrecht betreft. De verenigingen zelf hebben een klachtencommissie en deze kan inderdaad geen sancties opleggen. Het college van TCZ kan dit wel en een schorsing wordt zowel gemeld bij de zorgverzekeraars als de VEKTIS, dus einde vergoeding voor een therapeut.

MBK en PSBK zijn bijscholing, daarnaast moet een therapeut een beroepsgerichte opleiding op hbo niveau gevolgd hebben alvorens deze geregistreerd wordt.

De RBCZ heeft als eerste zorg gedragen dat de geschillencommissie geregeld is voor de therapeuten, zij heeft een overeenkomst met de landelijke geschillencommissie consumenten en de papieren liggen inmiddels bij het ministerie.

Therapeuten die hun cliënten afraden om gebruik te maken van de reguliere geneeskunde, worden gemeld bij de IGZ, ook dit is al gebeurd

en wij zijn blij om u te kunnen mededelen dat de inspectie de melding in behandeling heeft genomen.

Als laatste wil ik mededelen dat behandelingen van de therapeuten die geregistreerd zijn in het RBCZ register vrijgesteld zijn van btw, uiteraard als ze voldoen aan paragraaf 4.1 en 3 van het besluit van 29 maart 2016 inzake de medische vrijstelling voor btw (artikel 11, lid 1 onderdeel g)

Daar ik 24 jaar getrouwd was met een anesthesist ken ik de reguliere geneeskunde van binnen en buiten en betreur ik het zeer dat u, uw mening ventileert als de mening van de reguliere geneeskunde.

Met vriendelijke groet,

Josephine Beck-Kok, algemeen directeur

Antwoord:

Geachte Mevrouw,

Uw mail en mijn antwoord daarop zullen geplaatst worden in ons tijdschrift, zodat onze leden van uw rectificatieverzoek en mijn verweer kennis kunnen nemen.

- U stelt dat ik een fout maakte ('fout 1') waar ik meldde, dat het Tuchtcollege Complementaire Zorg (TCZ) een dochterstichting is van Register Beroepsbeoefenaren Complementaire Zorg (RBCZ). U deelt mee dat het juist andersom is.

In de regel kan een beroepsorganisatie (RBCZ) er een tuchtcollege (TCZ) op na houden, een tuchtcollege daarentegen kan er geen beroepsvereniging op nahouden. Nu u meldt dat uw organisatie een dochter is van een tuchtcollege wekt u de indruk dat TCZ en RBCZ niet functioneren conform de regels van normale besturing.

- U meldt op onduidelijke wijze gezamenlijke activiteiten met een zekere Renckes. Onze erevoorzitter Renckens kan daarmee niet bedoeld

zijn. Die ontkent desgevraagd medeplichtigheid aan het uit de weg ruimen van een kwakzalven- de verpleegkundige of van Maria Magdalena.

- U stelt: TCZ is geen klachtencommissie, omdat het kwakzalvers kan schrappen uit het RBCZ-register.

Indien inderdaad gebeurt wat u beschrijft en alle zorgverzekeraars en Vektis daarmee zorg- vuldig omgaan, zou de AGB-code van de betref- fende kwakzalver moeten vervallen en daarmee de (gedeeltelijke) betaling van zijn/haar dien- sten door verzekeraars. Indien de kwakzalver gewoon doorgaat met zijn kwalijke praktijken volgen echter geen sancties. Hoe anders is dat bij de Tuchtcolleges voor de Gezondheids- zorg! Op het voortzetten van een praktijk door iemand die geschrapt is uit het BIG-register, staan in ons land als wettelijke sancties hoge boetes en eventueel zelfs gevangenisstraf. De door TCZ geschorste RBCZ-beroepsgeenoot kan daarentegen zijn praktijk gewoon voortzetten.

- U stelt dat Medische Basis Kennis (MBK) en Psychosociale Basiskennis (PSBK) 'bijscholing' zijn en dat een therapeut een beroepsgerichte opleiding 'op hbo-niveau' gevolgd moet hebben alvorens geregistreerd te worden. U hebt mijn artikel niet goed gelezen. Uit ons onderzoek blijkt juist dat CPION-registratie plaatsvindt op grond van misleiding en humbug.

- Uw informatie over geschillencommissies, RBCZ, en BTW neem ik voor kennisgeving aan.

- Tenslotte stelt u de reguliere geneeskunde 'van binnen en van buiten' te kennen. Daar blijkt niets van, want u verwijt ons dat wij onze opvatting 'ventileren' als die van de reguliere geneeskunde. Dat doen wij nooit, als wij een opvatting naar voren brengen doen wij dat als een opvatting van de Vereniging tegen de Kwak- zalverij.

Hoogachtend,

Ronald van den Berg

KNGF

Op 14 juni ontving het bestuur de langverwachte reactie van het KNGF bij schrijven van Mr. J.N. Redeker, Strategisch Adviseur:

'De beantwoording van uw brief van 28 juni heeft erg lang op zich laten wachten, daarvoor mijn verontschuldigen. Ik ga hieronder in

op uw vragen met betrekking tot KISS en dry needling. Het KISSregister is inderdaad van de site gehaald op basis van een Engels onderzoek naar de werkzaamheid van manuele therapie bij jongeren. Over manuele therapie heeft het Zor- ginstituut bepaald dat dat zorg is zoals fysiothe- rapeuten die plegen te bieden en dat daarvoor voldoende evidentie is. Dit in tegenstelling tot manuele geneeskunde door artsen.

Voor wat betreft dry needling heeft destijds een commissie onder voorzitterschap van de heer Kiers bepaald dat deze interventie voldoet aan de door die commissie gehanteerde ratio- nale in de westerse geneeskunde en grijpt aan op fysiotherapeutische grondbeginselen. Ik ga er van uit uw vragen hiermee voldoende te heb- ben beantwoord.'

Het VtdK-bestuur is hiermee slechts zeer ten dele akkoord en reageerde bij schrijven van 28 juni kort samengevat als volgt:

KISS

Hulde voor uw besluit om de diagnose KISS en de daarop gebaseerde manipulaties nu te heb- ben afgeschaft. (De VtdK vraagt zich wel af of de Koninklijke onderscheiding, die de heer Mohr uit Ede in 2002 ten deel viel nu moet wor- den teruggenomen. Hij introduceerde in 1997 het KISS-syndroom in Nederland vanuit Duits- land en heeft daarmee bijgedragen aan veel kwakzalverij binnen de fysiotherapeutische be- roepsgroep)

Manuele therapie.

De mededeling dat het Zorginstituut na onder- zoek bepaald heeft dat manuele therapie zorg is zoals fysiotherapeuten die plegen te bieden en dat daar voldoende evidentie voor is, is aan- toonbaar onjuist. Graag vernemen wij van u op welk onderzoek van het Zorginstituut u doelt.

Het standpunt in en de uitkomst van het rap- port Behandeling van chronische aspecifieke lage rugklachten van het Zorginstituut (ZIN, v/h CVZ) d.d. 25 maart 2011 laat aan duidelijkheid immers niets te wensen over en is tegengesteld aan uw mededeling en zou derhalve ook ver- gaande inhoudelijke en verzekeringstechnische gevolgen voor de fysiotherapeuten/manueel therapeuten moeten hebben. Is dit rapport van het CVZ bij het KNGF onopgemerkt gebleven?

Letterlijk concludeerde het rapport in para- graaf 6.a.3:

'Het CVZ concludeert dat voor de onder- zochte complementaire en alternatieve behan-

delingen (spinale manipulatie, acupunctuur, fytotherapie en chiropraxie) voor specifieke chronische lage rugklachten geen gegevens zijn van voldoende kwaliteit over de effectiviteit van de interventie ten opzichte van de gebruikelijke behandeling. Deze interventies voldoen daarmee niet aan het criterium 'de stand van de wetenschap en praktijk'.

Dry needling

Wat betreft het vasthouden aan het malle dry needling verzocht het bestuur om een meer specifieke wetenschappelijke onderbouwing dan in de brief gegeven. Wordt dus nog vervolgd.

ELKE CHIROPRACTOR 'DOCTOR'?

Van de zijde van het College van Procureurs-generaal, waar wij op 19 februari 2016 onze klacht over het zoekraken van het dossier in de zaak-Molina deponeren, werd – behalve een ontvangstbevestiging op 22 maart – nog niets vernomen. In die bevestiging stelde mr. P. Timmerman, Hoofd Bestuurlijke en Juridische Zaken, dat wij nader zouden worden geïnformeerd zodra hij meer informatie heeft. Bellen met het op de brief vermelde telefoonnummer leverde niets op. Het College neemt niet op en een aanpalende secretaresse adviseerde ons een email te sturen. Aldus geschiedde, maar ook daarna bleef het van de zijde van het College van PG's oorverdovend stil. Het begint wel weer erg lang te duren. Prioritering, schaamte of gewoon ambtelijke molens?

PROFESSOR BENNO STOKVIS

Op 21 juni ontving de redactie het volgende bericht:

'Zeer geachte redactie van het *Nederlands Tijdschrift tegen de Kwakzalverij*, Met groot genoegen zag ik de naam van de eerste voorzitter van het Nederlandsch Natuur- en Geneeskundig Congres (zie www.nngc.nl) in uw (en mijn) Tijdschrift genoemd. Collega Rencens gaf achterin het Tijdschrift enige gegevens over deze beroemde geleerde. Misschien vindt u het wel aardig om in bijgevoegde documenten nog wat meer te lezen over prof. Stokvis naar wie een penning die het NNGC af en toe aan eminente geleerden uitreikt is vernoemd. Hij (Stokvis) schreef ook enkele zeer mooie artikelen over de onzin van homeopathie. Ik voeg deze

artikelen ook bij en wens u veel leesplezier.

Met vriendelijke groet, Ad Sitsen'

Sitsen sloot interessante bijlagen bij met veel biografisch materiaal over de grote geleerde en pdf's van zijn Voordrachten over homeopathie uit 1887, zoals die in het *NTvG* verschenen. Sitsen is emeritus-hoogleraar klinische farmacologie en bestuurslid van het NNGC.

ZONMW EN VTDK

Op 12 mei heeft de Invitational Conference plaatsgevonden waarin de vraag aan de orde kwam of wetenschappelijk onderzoek naar alternatieve (en reguliere) behandelmethoden als afgesloten kan worden beschouwd. Zie hiervoor het vorige *NTtdK*, pagina 1. De conferentie was een uitvloeisel van de dialoog tussen ZonMW en VtdK, die op gang kwam na de toekenning van de Meester Kackadorisprijs 2014 aan de voorzitter van ZonMw's raad van toezicht in de persoon van Pauliene Meurs. Een verslag van die bijeenkomst en de reacties erop achteraf van ZonMw en VtdK vindt u op www.kwakzalverij.nl (zoeken naar 'ZonMw is hardleers') U kunt daar lezen dat het bestuur niet onverdeeld enthousiast is over de uitkomst, hoewel het waardering heeft voor het feit dat ZonMw de discussie niet uit de weg is gegaan. De voorbereidingen van het Consortium Complementaire Zorg gaan echter gewoon door. Directeur Henk Smid verzekerde ons intussen nog wel, dat ZonMw niet voornemens is onderzoeksgeld aan de reguliere sector te gaan onttrekken en dat te gaan besteden aan onderzoek naar alternatieve geneeswijzen.

KLAUS ROSS, HEILPRAKTIKER

Eind juli 2016 stierven binnen een week drie kankerpatiënten, die zich lieten behandelen in een zich op Nederlandse slachtoffers richtend Duits kliniekje van *Heilpraktiker* Klaus Ross. Twee van hen waren Nederlands, de derde was een Vlamingse. Zij waren niet terminaal en werden onwel na het ondergaan van een intraveneus infuus met '100% biologische middelen'. De kliniek is gesloten en er is aangifte tegen de man gedaan. Duitsland telt tussen de 35 en 100 duizend *Heilpraktiker*, een soort erkende kwakzalvers, want zij moeten een rijks-examen afleggen en doorstaan. Voor berichtgeving over deze affaire: raadpleeg www.kwakzalverij.nl. ●

INHOUD

Jaarvergadering 2016	1
Tussen onwil en onmacht: IGZ en de kwakzalverij	2
Over acupunctuur, congresserende kwakzalvers en een oude bekende	5
Correctie	7
Ad hominem	8
Symposium	13
Shortlist kandidaten Meester Kackadorisprijs 2016	17
Wisseling van de wacht	20
Enkele parels uit het Verenigingsarchief	21
Lopende zaken/ correspondentie	26